

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o 23.

Torsdagen den 20 April, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sammanträdet å f. m. och protokollet för den 5 dennes.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ny lönestat för Statskontoret.

*Statskontorets
omorganisa-
tion.*

Mom. b.

Grefve af Ugglas: Jag var i förmiddags af olika tanke med Kammarens majoritet, då den beslöt förkastandet af punkten a i förevarande betänkande. Det oaktadt måste jag anse, att Kammaren, som sålunda afslagit de af Kongl. Maj:t framställda grunder för omorganisation af Statskontoret, i konsekvens dermed äfven bör förkasta det förslag till aflöningsstat, som i den nu föredragna punkten finnes omtaladt. På grund häraf får jag, ehuru jag för min del beklagar resultatet, hos Herr Talmannen anhålla om proposition derå att Kammaren måtte, med förkastande af hvad Utskottet här föreslagit, för sin del besluta, att å Statskontorets stat skall uppföras det förut beviljade anslaget, nemligen å ordinarie stat 92,600 kronor och å extra ordinarie stat till dyrtidstillägg 16,300 kronor. Jag framställer detta yrkande med hänsyn till den pligt, jag såsom ledamot af Kammaren anser mig ega, att äfven emot min egen öfvertygelse bidra till att Kammarens fattade beslut häfdas och konsekvent vidhållas, hvilket ej skulle blifva fallet, om Kammaren beträffande den nu föreliggande punkten fattade ett beslut, som stode i strid med det slut, hvartill Kammaren på förmiddagen kommit. Men jag får på samma gång förklara, att, om gemensam votering i denna fråga kommer att ega rum, jag kommer att, i öfverensstämmelse med min öfvertygelse i ämnet, med min röst understödja det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget. Vid det tillfället handlar jag såsom enskild person; men hvad jag nu hemställt beror på min uppfattning af Kammarens skyldighet att vidhålla sitt en gång fattade beslut. Jag får således anhålla om proposition derå, att å Statskontorets stat må upp-

Statskontorets
omorganisa-
tion.

(Forts.)

föras det nuvarande anslaget, eller 92,600 kronor, å ordinarie stat och 16,300 kronor å extra ordinarie stat.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Under förmiddagens diskussion tog jag mig friheten att framställa ett ändringsförslag till det nu föreliggande mom. litt. b. Då emellertid Kammaren afslagit Utskottets hemställan i mom. litt. a, anser jag mig icke böra vidhålla det af mig framställda förslaget, emedan det skulle komma i strid med det beslut, som Kammaren i föregående moment fattat.

Grefve af Ugglas: Min uppmärksamhet har blifvit fäst derå, att på Statskontorets stat för närvarande finnes en ytterligare post å 7,400 kronor, som utgår till provisorisk förstärkning af dess personal. Jag får således hemställa, att Kammaren måtte besluta, det äfven detta belopp, 7,400 kronor, må, tillika med det nyss nämnda å 16,300 kronor, å Statskontorets extra ordinarie stat uppföras.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Grefve af Ugglas hade yrkat, att Kammaren, med afslag å förevarande moment, måtte besluta, att Statskontorets ordinarie anslag skulle bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 92,600 kronor; att på extra stat för år 1877 skulle anvisas 16,300 kronor till dyrtidstillägg för embets- och tjenstemän inom nämnda verk; samt att till provisorisk förstärkning af dess personal skulle, likaledes på extra stat, för år 1877 beviljas 7,400 kronor; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på ofvanberörda yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

Mom. c.

Grefve af Ugglas: Det faller af sig sjelfft, att, då det här i fråga varande anslaget till ålderstillägg står i sammanhang med den af Kongl. Maj:t föreslagna omorganisation, bör äfven denna punkt af Kammaren afslås. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten derå, att i punkten förekomma orden «samt Mynt- och Kontrollverken», hvilka beröra en fråga, som ännu icke förevarit till afgörande. På grund deraf tillåter jag mig hemställa, att de nu citerade orden må ur punkten utstrykas samt punkten i öfrigt af Kammaren afslås.

Herr Wærn: Jag får hemställa, om Kammaren icke kunde helt enkelt besluta, att den förevarande punkten förfaller, utan att inlåta sig på den nu berörda frågan.

Grefve af Ugglas: Min uppmärksamhet har blifvit fäst

derå, att af det här i fråga varande anslaget, 8,500 kronor, äro 7,000 kronor afsedda för Statskontoret och 1,500 kronor för Mynt- och Kontrollverken. Då Kammaren nu icke bör företaga något, som rör regleringen af dessa senares stat, så får jag hemställa, att Kammaren måtte i förevarande punkt fatta det beslut, att frågan om det sistnämnda beloppet å 1,500 kronor, som är afsedt för Mynt- och Kontrollverken, må ur punkten uteslutas, för att afgöras i sammanhang med frågan om ny lönestat för dessa verk, samt punkten i öfrigt af Kammaren afslås.

*Statskontorets
omorganisation.
(Forts.)*

Friherre af Ugglas: Det förhåller sig visserligen så, som Grefve af Ugglas omnämnt, att af dessa 8,500 kronor äro 7,000 afsedda för Statskontoret och 1,500 för Mynt- och Kontrollverken. Men då de båda beloppen blifvit af Stats-Utskottet sammanförda i ett och förekomma i samma punkt, torde det blifva svårt att bryta ut en del för att derom särskildt besluta, och jag tillåter mig därför hemställa, om det icke vore skäl att återremittera punkten, på det Kammaren må kunna besluta derom, sedan frågan om Mynt- och Kontrollverken blifvit af Kammaren afgjord.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet återförvisades.

Mom. d, e och f.

Afslogos, uppå yrkanden af Grefve af Ugglas.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 8 och 11 dennes bordlagda utlåtande N:o 55, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ny lönestat för Mynt- och Kontrollverken.

Mom. a.

Bifölls.

Mom. b.

Friherre af Ugglas: I öfverensstämmelse med Kammarens nyss fattade beslut anhåller jag att denna punkt måtte till Utskottet återremitteras.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet återförvisades.

Mom. c och d.

Biföllos.

Mom. e.

Statskontorets
omorganisera-
tion.

Herr Wærn: Under diskussionen på förmiddagen om Statskontoret anmälde Herr Chefen för Finansdepartementet i afseende på en aldeles lika lydande punkt angående detta verk, att han icke vore säker om att en sådan uppgift, som Stats-Utskottet här föreslagit att af Kongl. Maj:t begäras, skulle kunna så snart meddelas. Han önskade, att det skulle kunna ske så fort som möjligt, men han ville icke blifva bunden af att det skulle ske vid näst sammanträdande riksdag. I följd häraf tillåter jag mig föreslå, att uti denna punkt orden «näst sammanträdande Riksdag», måtte utbytas mot orden «en kommande Riksdag» och får jag vördsamt anhålla om proposition härå.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Herr Wærn hade yrkat bifall till momentet med den förändring, att orden «näst sammanträdande Riksdag» utbyttes emot orden: «en kommande Riksdag»; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på antagande af Herr Wærns förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs änyo Lag-Utskottets den 8 och 11 dennes bordlagda betänkande N:o 31, i anledning af återremiss utaf Utskottets utlåtande N:o 4 om förändrad lydelse af 13 § i 2 kap. Strafflagen. Härvid anmälde sig och yttrade

Herr von Gegerfelt: Jag hemställer, att detta betänkande måtte punktvis föredragas, dervid andra punkten synes böra komma före den första. Medan jag har ordet ber jag derjemte att få anmärka ett tryckfel, som förekommer uti den 2:dra punkten. Det står der nemligen «efter 10. 11 eller 12 § Strafflagen», hvilket bör rättas till «efter 10, 11 eller 12 § i 2:dra kapitlet Strafflagen».

Sedan Herr Grefven och Talmannen hemställt, att det anmärkta tryckfelet finge rättas, samt härtill svarats ja, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på Herr von Gegerfelts förslag, att förevarande betänkande skulle punktvis företagas till afgörande samt dervid den 2:dra punkten förekomma före den 1:sta; hvilken proposition jemväl med ja besvarades.

Härefter föredrogs de två särskilda punkterna i ofvannämnda ordning samt biföllos.

Andringar i
bränvinsför-
fattningarne.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 11 och 15 dennes bordlagda betänkande N:o 4, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

1:sta—11:te punkterna.

Biföllos.

12:te punkten.

Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

Herr von Koch: Hvad jag egentligen åsyftat med min motion är, att uti första momentet af ifrågavarande 25 § bland de ställen, på eller inom en åttondedels mil, från hvilka utskänkning af bränvin icke skall få utöfvas, äfven måtte införas »ting». Jag har någon erfarenhet uti den kommun, der jag sjelf bor, om huru man förfar och huru obestämd den uti andra momentet förekommande termen »vid ting» är. Uti denna kommun hålles ting å en gammal gästgifvaregård, som heter Lyckeby. Gästgifvaren har emellertid ett hemman, Wideby, icke långt derifrån och han har funnit med sin fördel förenligt att flytta gästgifveriet dit och der hålla sin bränvinsutskänkning. Han har därför åtalats, men fredat sig med att säga det utskänkning icke föröfvats *vid* tinget. Under större delen af tinget har man också ofta funnit ett större antal af nämnden sittande på värdshuset än vid dombordet. Det är därför att befara, i synnerhet nu sedan vi fått ting der nästan hvarje månad, att vi inom kort få de flesta af våra unga beskedliga karlar, som nu valts till nämndemän, att likna en hop gamla medbröder, som lidit af det alltför nära granskapet till krogen under de täta tingen. Jag skulle således vilja föreslå, att ordet »ting» utstrykes i 2:dra mom. och i stället införas i 1 mom. emellan orden »auktion» och »marknad». Mig förefaller det nemligen som om det ställe, der rättvisan skipas, förtjenar samma helgd som tillkommer torgdag, auktioner m. m.

Herr Hammar: Det förslag till ändring af ifrågavarande 25 §, som innefattas uti den af Herr von Koch väckta, till Bevillnings-Utskottet remitterade motion, skiljer sig endast från §:ns nuvarande lydelse deruti, att Herr von Koch från mom. a utslutit ordet »torgdag», hvilket för närvarande der finnes intaget. Han har deremot uti sin motion icke nämnt ordet »ting» eller begärt att det skulle i 1 mom. införas, utan i hans motion står endast:

»Å landet vare minuthandel med eller utskänkning af bränvin på eller inom $\frac{1}{8}$ mil från ställe:

a) der auktion, marknad eller mönstring med bevaringsmanskap hålles eller der menighet för kronoskjuts eller skallgång samlad är, alldeles förbjuden».

Då således i motionen icke talats om ordet »ting», har Utskottet icke kunnat yttra sig derom, utan Utskottet har endast haft att yttra sig om det af Herr von Koch föreslagna borttagandet af ordet »torgdag». Dertill har Utskottet icke funnit något rimligt skäl, ty då marknader nu allt mer och mer försvinna och lemna plats för torgdagar, finnes icke något skäl, hvarföre man skulle förbjuda utskänkning vid marknader, men deremot tillåta vid torgdagar. Det torde ej böra lemnas oanmärkt, att ordet »ting», som Herr von Koch nu begärt infördt i

Andringar i brännvinsförfatningarne. mom. a redan finnes omnämndt i mom. b af §:ns nuvarande lydelse. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.
(Forts.)

Herr von Koch: Mitt förslag lyder sålunda:

»Å landet vare minuthandel med eller utskänkning af *brännvin på eller* inom $\frac{1}{8}$ mil från *ställe*:

a) *der* auktion, marknad eller mönstring med bevaringsmanskap hålles eller *der* menighet för kronoskjuts eller skallgång samlad är, *alldeles förbjuden*;

b) *der* annan mönstring, uppbördsstämma, mantalsskrifning, ting eller annan till folksamling föranledande förrättning hålles, *icke tillåten* annorlunda än vid måltid åt spisande gäster».

Jag har således äfven motionerat, att utskänkning icke skall få ega rum inom $\frac{1}{8}$ mil från ting. Jag bryr mig nu icke om torgdagar, och denna inskränkning uti min motion torde vara mig tillåten. Då något skäl för öfrigt icke torde finnas emot mitt förslag, anhåller jag fortfarande om denna förändring.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr von Koch, att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, skulle på det sätt bifalla hans ifrågavarande förslag, att i 1 mom. af 25 § i nu gällande brännvinsförsäljningslag ordet *ting* infördes emellan orden *der* och *auktion*, samt att från 2 mom. i samma § ordet *ting* uteslötes.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes, justerades och anlogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller 12:te punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren punkten och bifaller Herr von Kochs ifrågavarande förslag på det sätt, att i 1 mom. af 25 § af nu gällande brännvinsförsäljningslag ordet *ting* införes mellan orden *der* och *auktion*, samt att från 2 mom. i samma § ordet *ting* uteslutes.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

*Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

Ja 49.

Nej 29.

Punkt 13.

Herr Ribbing, Sigurd: Jag kan icke neka, att jag erfarit någon öfverraskning vid genomläsande af de utaf Utskottet använda argument emot bifall till de uti nu föredragna mom. föreliggande motioner. Det första af dessa argument, d. v. s. af de argument, som riktas emot förslaget att krogarna skulle hållas stängda på söndagarna, lyder enligt Utskottets betänkande sålunda:

»Den, som gjort förtärande af bränvin och andra dermed likartade drycker till en vana eller nära nog ett dagligt behof, skall icke afstå från detta bruk under helgdagen, derföre att utskänknigen då är förbjuden». Javäl! men huru är det åter med dem, som *icke* gjort det till ett dagligt behof; skulle icke möjligen de genom förbud mot utskänkning af bränvin under helgdagen, få mindre tillfälle att berusa sig? Fakta visa, att de krogbesökandes och fullas antal mångdubblas om sön- och helgdagar och dermed är äfven de facto bevisadt, att de krogbesökande på sön- och helgdagar icke äro allena sådana, som gjort för tärandet af bränvin till ett dagligt behof, ty då skulle deras antal vara lika stort på hvardagarna. Detta nu anförda argument af Utskottet betyder således intet.

Vidare citerar Utskottet, gillande, att »om man söker hindra offentlig och loflig försäljning af en vara, som man icke kan hindra att finnas i landet, så tillskapar man endast en hemlig och oloflig handel dermed; och följden af försöket blifver, enligt Utskottets öfvertygelse, ingen annan än att det egna behag, som förbjudna njutningar ofta hafva för sinnen, hvilka icke vaktas af ovanligt starka grundsatser, retar till ifrigare eftersträfvande af otillåtna varan». Kort sagdt: Utskottet menar att förbudet ökar bränvinssupandet.

Jag vill fråga, om någon politisk eller sedlig ordning är öfverensstämmande med detta resonnement. I staten skulle man således akta sig för att t. ex. förbjuda tjufnad, ty det skulle öka tjufvarnes antal. Inom den sedliga världsordningen skulle det vara ett synnerligt fel af vår Herre sjelf, att Han gifvit sin lag, emedan derigenom syndernas antal ökats. Visar faktum detta? Vidare i texten! På 24:de sidan, 3:dje argumentet, säger Utskottet att, om man bifaller motionen, kunde det »möjligen» hända, att tillämpningen blefve sådan, att »utskänkning å ställen, afsedda blott för de förmögnare samhällsklasserna, hvilka företrädesvis

Andringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

hade afgörandet i sin hand, komme att medgifvas». Det kunde »möjligen» hända, står det, och detta skall redan vara ett argument mot bifall. Möjligheten af en olämplig, partisk och ensidig tillämpning af en lag skall vara ett skäl för att lagen icke bör finnas. Och huru stor är väl sannolikheten vid denna möjlighet? Enligt motionen skola kommunalstyrelsen, magistraten och Konungens Befallningshafvande sammanstämma för i verket sättande af en sådan anordning, som den af Utskottet fruktade; en sådan samstämmighet i detta fall dem emellan fordras uttryckligen enligt motionen. De skola sammanstämma i att på det orimliga och obilliga sätt tillämpa lagen, att de tillåta utskänkning å sön- och helgdag för s. k. bättre folk, men icke för det tarfligare. Jag frågar, om sannolikheten härför är stor; i annat fall betyder, äfven från denna synpunkt, argumentet intet. Vidare, längre ned på samma sida i Utskottets betänkande, erinras om och citeras åtskilliga stadganden i bränvinslagen, enligt hvilka vederbörande i stad kunna inskränka bränvinsutskänkningen utöfver hvad lagen ovillkorligt bjuder, och äfvenledes vidtaga vissa åtgärder för att hålla ordning på krogarne. Utskottet drager af dessa stadganden den slutsats — i angifven afsigt att dermed hafva anført ett ytterligare skäl för afstyrkande af motionen — att såvida vederbörande kraftigt handhafva och tillämpa dessa bestämmelser tillika med andra föreskrifter i bänvinsförsäljningslagen, så äro nuvarande bestämmelser i ämnet tillräckliga». Ja, om vederbörande kraftigt tillämpa dem; men om de icke göra det, huru skall det då gå? Med andra ord uttryckt: detta Utskottets argument mot bifall till motionen hvilat på den förutsättning att, om kommunalmyndigheten eller Konungens Befallningshafvande på stället kraftigt utför kommunallagens och bränvinsförfattningens föreskrifter, ja, då är det bra; men om de icke göra detta, skall staten med sin lagstiftning icke komma emellan, utan lägga händerna i kors och låta det gå. Är detta riktigt? Är det meningen med kommunalförfattningarne, att staten skall utgöra en summa af kommuner, så sjelfständiga i afseende på lagstiftning och lagarnes handhafvande, att staten sjelf, såsom högste lagstiftare och handhafvare öfver det hela, icke längre skall behålla pligten och rättigheten att, då »vederbörande» inom de särskilda kommunerna icke afvärja förderf, sjelf ingripa och göra det? Liksom de två första argumenten i sjelfva verket hvila på den förutsättning, att då de förslag, motionerna innehålla, icke hjälpa fullständigt, i afseende på fylleriet, ty inbitna drinkare förtära troligen ändock bränvin och förbud locker till öfverträdelse, det alltså icke är värdt att göra något; så hvilat detta sista argument på den underliga åsigt, att kommunernas sjelfstyrelserätt skulle suspendera statens rätt och pligt, såsom på en gång för kommunernas och dermed för sitt eget väl och ändamål verksam enhet af och öfver de förra. Det är sålunda rent af en samhällsupplösande åsigt. Dertill anför slutligen Utskottet 26 § i bränvinsförsäljningslagen, 3 mom.,

som gifver rättighet att förekomma oordningar på krogarne. Det må nu gerna medgifvas vara viktigt, att det hålles ordning derstädes och att anordningar för sådant ändamåls vinnande i lag finnas medgifna; men derom är i motionen icke fråga, utan frågan är att vidtaga åtgärder för att minska bränvinsupandet, det må ske utan eller med ordning på krogarne. Så litet har således Utskottet gjort sig reda för hvarom motionerna egentligen handla, att det här åberopat en paragraf, som är hjälpmedel för något helt annat.

*Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

Intet af alla dessa argument alltså bevisar det minsta för hvad som är i fråga, nemligen om bifall eller afslag å de afgifna motionerna. Är då ärendet af sådan obetydlighet, att man med sådana argument kan affärda det. Brottnålsstatistiken upp-lyser, huru en mängd, om ej de flesta, brott i vårt land mer eller mindre direkt föranledes af för mycket förtärande af starka drycker. Funnes en, hvad jag vill kalla familjstatistik eller, i den mån hvars och ens enskilda erfarenhet lemnat en, data till en sådan: den visar, hvilken mängd af familjer, hustrur och barn förstöras ekonomiskt och moraliskt derigenom, att mannen förtär för mycket starka drycker. Det torde väl icke behövas att här citera statistikens uppgifter för att bevisa, att bränvinsupandet i vårt land särskildt i våra dagar är en källa till förderf. Nu är det åter ett faktum, som kan intygas af hvarje stadsbo, hvilken med någon uppmärksamhet gifvit akt på hvad som tilldrager sig på gatorna eller följer med redogörelserna för polisundersökningarne, att antalet af öfverlastade personer, som utkomma från krogarna om helgdagarne och helgdagsqvällarna, är mångdubbelt större än under arbetsdagar. Är alltså ett för stort förtärande af starka drycker så förderfligt, som det visar sig vara, är detta ferdubbelt större under sön- och helgdagar än å andra dagar, då finnas i dessa omständigheter de mest talande skäl för att söka minska denna beklagliga osed under sön- och helgdag, som salunda i stället för en välsignelsebringande hvilodag blir en förstörelsedag för individen och genom honom för familjen. Jag kan icke finna annat än att bränvinsfrågan, eller rättare frågan om bränvinsupandet, är en bland dagens brännande frågor, på hvars lösning det är tid att genast och oafslätligt arbeta, såvida samhället icke skall i väsentlig mån nedsjunka i djupare moraliskt förderf än det, hvaruti det nu befinner sig. Detta har blifvit en oundgänglig angelägenhet så väl för lagstiftaren som för religionsläraren och menniskovännen. Här är nu fråga om den förstnämnde, och jag anser för min del mycket maktpaliggande att något i detta fall göres. Det är här blott fråga om en enda åtgärd, nemligen krogarnes stängning på sön- och helgdagar. Då det bevisat sig, att här är ett ondt, som behöfver afhjelpas, hvarför icke försöka att göra det. Man får icke säga, att den inbitne drinkaren nog ändå skaffar sig ett rus, ty här är fråga om många flera än dem, som gjort förtärande af spritdrycker till vana. Till-

*Andringar i
brännvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

fället gör tjuften och det är ledigheten under sön- och helgdagar, som bereder tillfälle att förtära rusgifvande drycker äfven för dem, som ofta bittert ångra det. Då emellertid efter mitt förmenande intet af motionärernas förslag i sjelfva stilisationen är fullt tillfredsställande, vågar jag vördsamt hemställa om bifall till en redaktion af brännvinsförsäljningsförordningens 28 §, som icke innehåller något nytt eller annat än, om jag så må uttrycka mig, en komposition af hvad de båda motionärerne föreslagit. Första och andra mom. af § skulle bibehålla sin nuvarande lydelse, hvar- emot tredje mom. skulle komma att förändras och § i sin helhet få följande lydelse:

Under sön- och helgdagar etc. (lika med nuvarande 1:a mom.)
Under gudstjenst etc. (lika med nuvarande 2:a mom.)
Under sön- och helgdagar, från kl. 6 om aftonen föregående söckendag, vare annan utskänkning förbjuden, än på gästgifvaregård vid måltid åt resande, derest icke, på landet, Vår Befallningshafvande, på grund af särskilda omständigheter, undantag meddelat, eller, i stad, kommunalstyrelsen om utskänkings tillåtande fattat beslut, som af Vår Befallningshafvande, efter magistratens hörande, godkännes. Dock får hvarken sådant undantag å landet, eller tillåtelse i stad för hvarje gång utsträckas utöfver 6 månader.

Jag anhåller om proposition på detta mitt förslag.

Herr Hammar: Då jag vid denna punkt är antecknad såsom reservant, utan att hafva anfört något motiv dertill, torde det tillåtas mig att förklara orsaken, hvarföre jag icke kunnat instämma i Utskottets afstyrkande af Herr Salomon Larssons motion. Utskottet har i en följande punkt gifvit vika för hvad det kallar den allmänna meningen så väl inom landet som inom representationen, men äfven i denna punkt hafva motioner blifvit afgifna i och för en ändring, ja! man kan äfven med fullt skäl säga, att den allmänna meningen inom landet är för en ändring i lagstiftningen i detta afseende. Vi hafva sett och hört det från olika trakter, och jag har helt nyligen sett i en af våra större städer skolrådet komma in till kommunalstyrelsen med begäran om förbud mot all försäljning af spritdrycker på sön- och helgdagar. För min del har jag ansett, att det kunnat vara skäl för Utskottet att i detta afseende något beakta den allmänna meningen. Jag hade derföre trots, att man utan fara för misstag skulle kunna göra den nuvarande regeln till undantag och hvad som nu är undantag till regel. Vi veta att för närvarande är försäljning af spritdrycker å sön- och helgdagar tillåten i staden, men icke på landet. Vi veta äfven att vederbörande ega rättighet att efter många omvägar indraga dessa försäljningsställen så vida oordningar der ske. Jag hade föreställt mig, att lagen skulle innebära ett förbud för försäljning å sön- och helgdag, men derjemte medgifva vederbörande myndighet rättigheten att, der behovet så påkallar,

gifva licens eller undantagsvis tillåta en sådan försäljning. Utskottet har i sin motivering anført, att »möjligen skulle der tillämpningen af stadgandet blifva sådan, att utskänkning å ställen, afsedda blott för de förmögnare samhällsklasserna, hvilka företrädesvis hade afgörandet i sin hand, komme att medgifvas». Jag tror det icke. Jag har en bättre tanke om dem, som skulle afgöra sådana saker, nemligen kommunalstyrelsen i städerna, vederbörande magistrater och landshöfdingeembeten, än att de skulle så långt förgäta sin pligt, att de medgäfvade en dylik utskänkning endast för de förmögnare klasserna, men icke för de ringare. Utskottet har äfven sagt, att möjligen skulle äfven »vid dylikt medgifvande utskänkningssafgiften komma att utöfva ej ringa inflytande». Jag tror äfven att detta är mindre välbetänt, ty om förbudet blir lag, så vet hvar och en, som fått utskänkningssättighet, att han icke är berättigad att utskänka på söndag. Om han sedermera sökt och af vederbörande erhållit tillstånd till försäljning vissa tider på söndagen, kan det aldrig ega inflytande på den afgift han har att erlägga, och hvilken redan förut är bestämd. Utskottet har påpekat, att, om oordningar förekomma, vederbörande kunna inskränka eller indraga rättigheten. Detta är riktigt, men jag undrar om icke vederbörande draga sig för att indraga en rättighet, som en person eger enligt lag. Det måste vara tvingande omständigheter dertill. Detta är ganska svårt, och jag tror, att det är lättare för vederbörande att meddela en licens, om förbud i allmänhet är lag, än att i motsatt fall kraftigt ingripa, och svårigheten deraf har äfven erfarenheten visat.

På grund af dessa mina åsikter har jag icke kunnat instämma med Utskottet, utan skulle vilja yrka bifall till motionen, men då det icke är fullt lämpligt att formulera paragrafens ordalydelse på stående fot, yrkar jag återremiss till Utskottet för att få stadgandet ändradt i den syftning jag anført.

Herr Berg, Carl Oscar: Jag kan ej neka, att det beslut, hvar till Utskottet kommit i den nu förevarande frågan, på mig gjort ett ganska ledsamt intryck, och det har smärtat mig, att Utskottet icke ens velat göra så mycket, som här är föreslaget, för att visa sitt tillmötesgående mot hela landet, som suckar under bränvinets förbannelse, och detta så mycket mer, som man haft anledning att vänta, att vid denna riksdag någonting skulle göras för att sätta en dam mot bränvinets floder. De två föregående talarne hafva så fullständigt och förträffligt utredt frågan, att jag i det afseendet ej har något att tillägga; men jag anhåller om förlåtelse för det jag ändock tager herrarnes uppmärksamhet i anspråk för att nämna några ord om hvad bränvinssuperiet egentligen åstadkommit i vårt land och huru äfven den minsta dam, som sättes emot denna flod, skall vara välkommen. Då jag anför de olyckor, som uppkommit genom superiet, måste jag förklara, att i de flesta fall

*Ändringar i
bränvinssför-
fatningarna.*
(Forts.)

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

är det från söndagen man räknar brott, som hafva sin orsak i fyllerilasten, och ber nu få efter statistiska uppgifter visa, huru vårt land under de sista sju åren gått framåt i detta afseende. År 1868 var fylleribrottens antal i riket 7,972, 1869 förökades denna siffra till 8,215, 1870 uppgick antalet till 8,667, 1871 till 10,290, 1872 till 11,748, 1873 till 13,619 och 1874 till 16,791. Under dessa sju år har Sveriges folkmängd stigit med tre procent. Man plägar invända, att det icke är superiet, som tilltagit, utan folkmängden, som förökats. Men att detta icke är den enda orsaken visa ofvan anförda siffror, enligt hvilka fyllerimådens antal under samma tid stigit med öfver hundra procent. Detta tyckes ju tyda på, att vi gå med stora steg framåt på lastens bana. Ut i Statistiska centralbyråns berättelse för 1874 finnas följande uppgifter om antalet mord och dråp. År 1871 uppgick det till 87, 1872 till 85, 1873 till 124 och 1874 begingos icke mindre än 126 sådana brott. Sistnämnda år steg antalet själfmord till icke mindre än 394 och utom dessa själfmördare afled samma år till följd af våldsamma dödsorsaker 2,489 personer. Vidare läses i samma berättelse, att antalet af dem, hvilka vederligen dogo af alkoholförgiftning, utgjorde år 1872: 146, år 1873: 213 och år 1874 hade antalet af dessa olycklige själfspillingar stigit till 283 och sålunda på tre års tid fördubblats. I slutet af sin berättelse säger Statistiska centralbyrån, att man kan spåra, hurusom de allra flesta af ofvan anförda brott blifvit begångna under rusets inflytande. Det är sålunda årligen några tusen menniskor, som måste sätta till lifvet för superiets skull, och icke nog med att de dö den lekamliga döden, de dö långt förr den moraliska, och det är bittert att se, huru ynglingar, som knappt kommit ur föräldrahemmet, hängifva sig åt ett utsväfvande lif redan inman de blifvit konfirmerade, och således tidigt börja sin väg på brottets bana. Justitieombudsmannen har äfven i sin embetsberättelse uppträffat en ganska mörk skildring af dessa unge brottslingars tillväxt.

Nu frågar jag: när börjar vanligen detta superi? Det är icke svårt att utleta svaret på denna fråga. Under det ynglingen eller gossen på hvardagarne är sysselsatt med sitt arbete i verkstaden eller på kontoret, har han icke tid att hängifva sig åt ett lastbart lif; men när söndagen kommer, då är han fri och kan göra hvad han vill. Förhållandena äro icke numera desamma som förr, då lärgossen stod under mästarsens upptuktelse. Han är nu sin egen herre, och den förmedlande länken mellan båda, det är krognen. På söndagen är husmodren befriad från alla obehagliga omsorger och bestyr med afseende på mannens arbetare; karlarne gå på krognen och der spisas icke mycket, men supes så mycket mera. Man har särskildt iakttagit detta i dem af våra större städer, der brännvinsbolag etablerats. Der är det förbjudet att utlemna brännvin till andra än dem, som tillika begära m .

Det sades visserligen i dessa städer i början, att detta vore omöjligt att sätta i verket, emedan det skulle blifva uppror bland arbetarne etc.; men allt förhöll sig fullkomligt stilla. Och äfven de, hvilka ansågo det vara nödvändigt att hålla krogen öppen på söndagen, emedan eljest mången icke skulle få någon mat, hafva kommit på skam i denna sin mening, emedan det visat sig, att det är högst få personer, hvilka gå på krogen om söndagen för att spisa. I detta afseende möta därför inga synnerliga svårigheter, men att det är på krogen, som många af våra unge män af arbetsklassen uppfostras till samhällets olycksbarn, är ett sorgligt faktum, och det torde icke vara någon inom denna Kammar, som ej vet detta lika väl som jag. Men hvad jag ber få fästa uppmärksamheten på, är att det icke är blott dessa krogar, der arbetarens söner och arbetarens själf förderfva sina penningar, sin kropp och sin själ, som äro förderfliga, utan det finnes derjemte förgyllda krogar, der den bättre mannen och hans barn förderfva sig. Man skulle helst kasta en slöja öfver detta förderf och icke nämna ett ord derom, om det icke vore orsaken till en mängd andra olyckliga förhållanden. De i riket under de senare åren födda mellan 13 och 14,000 oäkta barnen hvarje år gifva en dålig föreställning om sedligheten i vårt land. Man torde invända, att detta icke hör till det ärende, hvarom nu är fråga. Men jag påstår motsatsen; ty det är sedan den unge mannens hjerna blifvit omtöcknad af punschångor, han enligt skriftens ord icke blott »talar oskäligen ting utan hans ögon se efter kvinnor». Och klart är, att de barn, som födas under sådana förhållanden, i allmänhet komma att hemfalla åt superiet, åt elände, åt brott och fängelse.

Det må tillåtas mig att nämna endast ett enda exempel. För några dagar sedan erhöj jag besök af en ung man, endast 27 år gammal. Han kom med tårfyllda ögon och frågade, om jag icke kunde skaffa honom anställning. På min fråga, huru han kommit in på brottets bana, enär han erkände, att det betyg, han framvisade, var fläckadt, berättade han sin lefnadshistoria sålunda. Han föddes på barnbördshuset i Stockholm, blef derifrån skickad till en inrättning för vanvårdade barn och derifrån till en annan för vanartige. Vid 15 års ålder kom han i lära, men en söndag säger en af hans kamrater till honom att komma med nt och supa. Krogen stod öppen och bränvinet »stod däjeligen i glaset», och så blef superiet första steget till hans olycka. Efter någon tid tog han värkning vid ett garnisonsregemente och kort derefter stal han en rock från en af officerarne för att kunna tillfredsställa sitt begär efter bränvin. Han dömdes därför till fästning och då han, utkommen derifrån, icke kunde skaffa sig försvar, intogs han på Dillströms inrättning. Vid jul ville han också hafva en glad dag, stal för andra gången för att få pengar till ett rus och blef därför åter straffad med fängelse. Detta är ett enda exempel; men sådana finnas i tusental och under dylika

*Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.*
(Forts)

*Andringar i
bränvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

förhållanden och då man från alla delar af landet ropar om hjälp, såsom synes af den petition med omkring 36,000 underskrifter, som ingått till Kongl. Maj:t, då man begär något så billigt som att den dag, hvilken blifvit menniskan gifven till hvila efter de sex dagarnes arbete, må vara fritagen från krogrörelsens elände, borde Utskottet hafva gått landets önskingar åtminstone så mycket till mötes, som här blifvit föreslaget. När detta emellertid icke skett, men vi hafva hört, att en af Utskottets ledamöter reserverat sig, ber jag, på samma gång jag anhåller om ursäkt för det jag upptagit herrarnes tid, få yrka återremiss.

Friherre Hamilton: Då jag måste åtaga mig det obehagliga uppdraget, att försvara Utskottet mot de temligen svåra beskyllningar, som här blifvit mot detsamma framkastade, ber jag få förklara, att äfven jag väl insett bränvinets förderfliga följder, men jag har trott, att det icke är skäl att alltid låta känslan tala, utan, om man vill uppnå ett mål, bör man därför söka ett medel, som är praktiskt utförbart, emedan man eljest icke vinner något dermed. Man har påpekat de följder, hvartill superiet leder, och dessa känna vi till förut, men icke känna vi, att dessa äro följder endast deraf, att krogarne hållas öppna på söndagen. Jag håller med den siste talaren deruti att de förgyllda krogarne, som han kallade dem, icke äro bättre än de andra, men jag tror, att vi icke kunna tänka oss möjligheten att införa så ideala förhållanden, som dem han antydde.

Man må icke glömma, att vår nuvarande lagstiftning förbjuder all utskänkning å sön- eller helgdag på landet med undantag åt spisande gäster på gästgifvaregårdar. Att begära, att äfven denna utskänkning skall borttagas, förefaller mig fullkomligt ogrundadt. Hvarföre skall icke en förfrusen resande, som har till vana att taga sig en sup vid måltiden, få göra det? Det förstör hvarken själ eller kropp. Vilja icke myndigheterna tillse, att utskänkingsrättigheterna icke missbrukas, då hjälper ej heller någon lag; men göra de detta, så är ju redan förut stadgad, att der ordningar föranledas, d. v. s. der man finner, att utskänkingen bedrifves på ett sådant sätt, att det vållar skoj och oordningar, der ega myndigheterna rätt att stänga ett sådant ställe.

Man må icke heller glömma, att en stor del af vår arbetande befolkning måste taga sin föda på den s. k. krogen. Skall man nu stänga krogen på söndagen, så få de icke tillfälle att erhålla mat, och detta behöfva de väl på söndagen lika väl som på hvardagarne, ty den andliga spisen torde icke vara tillräcklig för kroppen. Men om krogen icke stänges, huru kan man då hindra att de taga sig en sup och möjligen äfven mera än de behöfva.

Vilja herrarne stifva en lag, som innebär, att vårt land är så dåligt i moraliskt afseende, att man icke kan få en bit mat på söndagen, därför att superiet är så öfverhandtagande, då torde man böra stänga äfven de bättre utskänkingsstälina, men detta

skulle stöta på praktiska omöjligheter vid utförandet och göra oss till en visa för hela den civiliserade världen, om vi skulle gå bundna som omyndiga barn, därför att personer finnas, som missbruka begagnandet af starka drycker.

För öfrigt kan man genom krogarnes stängande icke hindra, hvad som redan nu sker på landet om söndagarne, der bränvinsutskänkning ej eger rum på kanske flere mils afstånd. Der komma till sön- eller helgdagsaftnarne hela laster med kuttingar till folk, som skrifva derom till bränvinsbolagen, och dessa lemna på kredit både vara och kär. Sedan supes der lika friskt som på krogarne. Det är möjligt att tillståndet icke der blir så dåligt som på städernas krogar, men jag tror orsaken dertill vara att söka icke blott i superiet utan deruti att lifvet på landet i allmänhet är mindre förorenande än i städerna, der mycket folk är samladt och tillfälle gifves att hemta dåliga exempel.

Utskottet säger, att möjligen skulle i städerna tillämpningen af det föreslagna stadgandet blifva sådant, att utskänkning å ställen, afsedda blott för de förmögnare samhällsklasserna, hvilka företrädesvis hade afgörandet i sin hand, komme att medgifvas; och möjligen skulle äfven vid dylikt medgifvande utskänkingsavgiften komma att utöfva ej ringa inflytande. Jag är för min del öfvertygad, att så blefve förhållandet, emedan det vore ganska svårt för vederbörande att göra sig fria från den påtryckning, som i denna rigtning skulle ega rum. Utan att vilja framkasta några beskyllningar, anser jag det ligga i sakens natur, att när bränvinsförsäljningen blifvit en så vigtig ekonomisk affär, måste denna omständighet i någon mån influera på dem, som hafva att reglera densamma.

Jag fasthåller vid, att de nuvarande bestämmelserna i ämnet äro tillräckligt inskränkande, såvida vederbörande myndigheter med vederbörlig kraft handhafva dem. Jag påstår, att vår nuvarande bränvinslag är mycket sträng, och hvartill tjenar det att göra den ännu strängare, om de bestämmelser, som redan finnas, icke tillämpas?

Emot den förste ärade talaren tror jag, att Utskottet har sökt med den största samvetsgrannhet göra sig reda för, hvarom motionerna handla, ehuru de ofta komma in så dunkla, att det är ganska svårt att sätta sig in i hvad de åsyfta.

Ehuru ännu mycket vore att anföra i detta ämne, vill jag ej längre upptaga Kammarrens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Grafström: Det skulle tyckas vid första påseendet, som om det icke vore någon synnerlig skilnad emellan hvad som med afseende på rättigheten af bränvinsutskänkningen på sön- och högtidsdagar redan finnes lagstiftadt och hvad som blifvit föreslaget. För närvarande gäller nemligen, att en sådan utskänkning är tillåten, men kan förbjudas. Enligt Herr Lars-

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

sons motion skulle den deremot vara förbjuden, men kunna under vissa omständigheter tillåtas. Jag kan icke finna annat, än att den senare uppfattningen är den rigtiga och fullt värdig den lagstiftning, som har till ändamål att söka, såvidt möjligt är, stäffa de olyckliga följderna af brännvinsupandet. En föregående talare, den ärade ledamot nemligen, som sist hade ordet, har velat framhålla, att man icke skulle kunna komma till ett idealt tillstånd genom en brännvinslagstiftning och att man därför måst nöja sig med hvad som nu är lag. Jag tror dock att åtminstone något af hvad han anser vara omöjligt redan eger rum; ty då den nuvarande brännvinsförsäljningslagen visserligen tillåter utskänkning af brännvin under sön- och helgdagar, men kommunalmyndigheterna det oaktadt kunna förbjuda densamma, finnes det nog städer i vårt land, der ett sådant förbud blifvit utfördt och der man insett de goda följderna deraf. Herr Larssons motion går nu ut på, att lagstiftningen skulle komma sådana bemödanden till hjälp, och i stället för att myndigheterna förut måst ingripa med ett förbud, skulle de nu enligt den nya föreslagna lagstiftningen endast behöfva lemna en tillåtelse. Jag tror, att myndigheternas ställning blefve bättre genom en sådan lagstiftning och att det mål, hvartill alla goda medborgare i vårt land sträfva, derigenom skulle i någon mån kunna uppnås.

Då frågan redan blifvit af föregående talare tillräckligt utredd, vill jag icke längre upptaga Kammararens tid. Jag skulle väl kunna hafva ett och annat att säga med afseende på Utskottets motivering, hvilken jag finner vara rigtad mot alla prohibitiva åtgärder och icke särskildt mot den nu föreslagna; men äfven detta är af en föregående talare vidrördt, så att jag icke behöfver yttra mig derom. Helst skulle jag instämma i det yrkande, som blifvit framställt af min ärade granne från Norrbottens län, men då flere andra talare ansett lämpligast, att frågan återremitteras, ber jag få förena mig i samma yrkande.

Herr Frisk: Jag har i flera år varit i tillfälle att åtminstone i två stadskommuner se huru fördelaktiga förhållanden uppstått deraf, att krogarne hållits stängda om söndagarne. Under det att, då de hüllos öppna, folk strömmade till städerna och söpo sig fulla, så att oordningar deraf blefvo en följd, blef deremot allt lugnt, sedan krogarne förbjudits hållas öppna från kl. 6 på söndagsafton till måndagsmorgon. Detta torde vara ett bland de många bevisen för motsatsen af hvad Utskottet anfört, att en sådan lag, som här blifvit föreslagen, icke skulle kunna tillämpas. Säkert är ock, att sedan krogarne sålunda blifvit stängda, hafva fri-måndagarne upphört och många tusen dagsverken blifvit bevarade åt vårt land, och blefve förhållandet detsamma öfverallt, skulle välsignelsen deraf blifva stor. Jag anser därför det vore rigtigt, om det blefve lag, som nu är undantag i detta afseende.

Med anledning af den utaf en utskottsledamot framställda

frågan, hvar arbetaren skulle taga sin föda, om han icke finge den på krogen, ber jag få nämna, att i min kommun finnas 6 å 700 arbetare, som hafva sin föda utan att besöka krogen om söndagen, och de tacka nu för att sådana bestämmelser blifvit införda, ehuru det till en början skedde med svårighet.

Jag tror, att om Kammarens ledamöter hade den lyckliga erfarenhet som jag, skulle mången vara med om att bifalla det förslag, som Herr Ribbing här framställt, och ber jag för min del få instämna deruti och yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Wennerberg: Det torde vara erkänt, att all lagstiftning är svår och synnerligen svår en brottmålslagstiftning, som rör sig på ett område, der objektet för densamma icke i sig är ett bestämdt brott. Dit hörer den s. k. bränvinslagstiftningen, med hvilken Riksdagen är efter år sysselsätter sig, och som redan derigenom visat sig vara svår.

Icke ett ögonblick drager jag i betänkande att antaga, att icke blott de, som motionerat i den nu förevarande frågan, utan äfven Utskottets ledamöter, hvilka icke gifvit sitt bifall till motionerna, äro män, som lika fosterländskt sträfva att sätta en dam mot det svåra förderf, som genom supandet synes hota vårt land.

Då jag tager för gifvet, att hvar och en af denna Kammares ledamöter väl känner till vår *nuvarande bränvinslagstiftning* äfvensom de särskilda yrkanden, som af motionärerne blifvit i den förevarande punkten framställda, må det tillåtas mig att alldeles förbigå detta och endast sysselsätta mig med de motskäl, hvilka blifvit af Utskottet framlagda.

Utskottet säger, att det »ingalunda misskänner det välmenande syftet med dessa förslag». Vi stå på den punkt, hvar och en af oss, att, i fråga om en sådan lagstiftning som denna, kan icke större beröm lemnas en motion, än att den är välmenande d. v. s. går åt rätt håll; och man må sedan söka åstadkomma hvad som kan åstadkommas; men Utskottet »anser sig dock ej böra tillstyrka Riksdagens bifall till desamma, enär Utskottet befarar, att alltför stränga åtgärder i denna riktning skola komma att motverka sig själfva». Jag gifver all heder åt detta argument i allmänhet, men ber, att Kammaran täcktes fästa sin uppmärksamhet vid de särskilda förhållanden, som göra att just i detta fall stränga åtgärder äro nödvändiga. Vi må nemligen icke undandölja, att af alla farliga fiender till vårt folk torde ingen vara så farlig, som den öfverhandtagande lustan att skaffa sig tillfällen, såväl helgdag som hvardag, till ett öfverdrifvet begagnande af starka drycker. Hvar och en, som gör sig skyldig till denna öfverdrift, visar dermed, att han stält sig på den omyndiges standpunkt, och det är då i sin ordning, att folkombuden tillsammans med Konungen ikläda sig förmyndarens kall och, så

Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

vidt det står i deras makt, genom en klok lagstiftning göra hvad de kunna. Hvarje underlåtande häraf på grund af de många praktiska svårigheter, som ställa sig i vägen, lärer icke dermed vara ursäktadt.

Det heter vidare i Utskottets motivering, att hvar och en som gjort detta supande »till ett dagligt behof, svårligen skall afstå derifrån under helgdagen, och att förbudet sannolikt skall på mångfaldiga sätt komma att kringgås och sabbaten derigenom dubbelt ohelgas». Först och främst känner jag icke till något dubbelt ohelgande af sabbaten och för det andra måste jag instämma uti hvad som redan blifvit så skarpsinnigt uttryckt af den förste talaren, att, om det förhåller sig så, att suparens antal är större under söndagarne än under hvardagarne, kan man icke bland desse supare räkna dem, som af daglig vana hemfallit åt ifrågasvarande last, ty desse supare ju lika mycket om hvardagarne som om söndagarne. Detta påstående innebär därför icke någon af erfarenheten bekräftad sanning. Nej, sägom ut sanningen: det gifves i vår tid söndagsskolor för upplysning och sedlig förkofran, men det gifves äfven sådana för mörker och sedligt förderf, och dessa sednare hafva sina lokaler på krogarne. Man tror, att dessa krogar äro nödiga matställen; men visadt är, att så sällan är förhållandet; och då man tänkte sig, att hela denna lagstiftning skulle betydligt skärpas derigenom att ingen utskänkning finge ega rum utan i förening med mathållning, syntes det snart nog att man misstagit sig. Krogarne besökas af den lägre menigheten på samma sätt som schweizerierna af den bättre, icke i egenskap af matställen eller kaféer, utan såsom förlustelse- och förbrödringsställen. Men det säger sig sjelft, att, om ingen eller ringa mat förtäres, skola snart nog yttringarne af ett öfverskridande utaf måttligheten i drickande visa sig, och en närmare kändedom om lifvet på dessa söndagskrogar och deras verkningar skall ådagalägga, att det är derifrån, ifrån söndagssupperiet, som största delen af förbrytelser inom vårt land leder sitt ursprung. Om så är förhållandet, torde det också vara hvars och ens pligt att söka göra hvad han kan för detta ondas afhjelpande, äfven om hindren vore så många och så stora, att han hade svårt att hoppas, att någon synnerlig lycklig utgång vore att förvänta.

Mot slutet af Utskottets motivering heter det, att det synes Utskottet »som om nuvarande bestämmelser i ämnet vore tillräckligt inskränkande, så vida vederbörande kraftigt handhafva och tillämpa dessa bestämmelser tillika med andra föreskrifter i bränvinsförsäljningslagen». Äfven detta har af den förste talaren blifvit tillräckligt bemött. Det har sig icke så lätt att sätta ett förbud, der lagen icke gifver ett tillräckligt stöd bakom; ty att förbjuda, der lagen gifver en generel tillåtelse, är vida svårare, än att gifva en licens, der lagen sätter ett generelt förbud. Det gifves knappt något olyckligare socialt förhållande, än det att en

lag finnes, som bjuder något, men som icke får stöd af de andra lagar, som icke borde underlåta att förbjuda sådant, som strider emot hvad den förra lagen bjuder. Om jag tänker mig, att en lag, såsom sabbatslagen, säger: du skall göra det, men deremot på det andra området en annan lag, såsom brännvinslagen, icke förbjuder att göra det, som motverkar den positiva lagen, så har redan en dörr öppnats för ett tolereradt lagförakt, men som väl bör af Riksdagen tillslutas.

Mot dem, som påstå, att de här föreslagna bestämmelserna skulle innebära en praktisk omöjlighet, ber jag slutligen få nämna, att uti två svenska städer, nemligen Hernösand och Gefle, hafva dessa bestämmelser redan gjorts till lag och visat ett godt resultat.

Hvad för öfrigt i denna fråga blifvit yttradt, har till största delen gått ut på dess återremitterande och jag ber därför att få förena mig i samma yrkande.

Grefve Hamilton: Jag erkänner till fullo svårigheten att lagstifta för brännvinsförsäljningen på ett sådant sätt, att allt missbruk deraf förekommes. Jag vill således icke framställa något förslag till förändring af nu gällande lagstiftning i detta hänseende, och jag går så långt, att jag med afseende å farhågan för en sådan lagstiftning, som icke är tillräckligt öfvervägd, icke skulle våga att nu rösta för bifall till det enda bestämda förslag, som blifvit framlagdt i afton. Men å andra sidan måste jag framhålla, att det är Riksdagens pligt att försöka om icke något kan göras för att tillmötesgå en önskan, som är så allmän i hela landet, att det, efter min öfvertygelse, är en allmän förväntan att Riksdagen måtte taga frågan i öfvervägande och besluta något som kan bidra till förminska, och icke till undanrödja, af ett ondt, hvaraf hela vårt folk väsentligen lider och lider i växande grad. Utskottet har sjelft antydt och en af dess ledamöter har här upprepat, att Utskottet velat taga saken om hand, men icke funnit någon möjlighet att komma längre än hvartill Utskottet kommit. Men Utskottet har sjelft erinrat om att den nuvarande lagen gifver kommunalstyrelserna och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande rättighet att gå längre än hvad i lagen finnes stadgadt. Det vore väl således icke omöjligt, att lagen ginge åtminstone så långt som dessa myndigheter kunna gå. För min del förenar jag mig med dem som yrkat återremiss.

Herr Almquist: Svårigheten af att lösa denna fråga erkänner jag villigt, men tror att den icke tillräckligt behjertats af dem som uppgifvit, att det vore omöjligt att komma till någon lösning af densamma. De hafva såsom korrektiv uppgifvit, att Konungens Befallningshafvande och kommunalstyrelserna må förbjuda försäljning af brännvin på helgdagar, då de finna densamma olämplig och otjänlig. Men denna rättighet hafva de äfven nu, och ändå

*Ändringar i
brännvinsför-
fatningarne.*
(Forts.)

Ändringar i
bränninsför-
fattningarne.
(Forts.)

eger omåttlig försäljning på söndag rum på flera ställen? Den rättighet, de icke begagnat hitintills, är föga hopp att de hädan-efter göra mera bruk af. Jag ber att få omnämna ett exempel. I en stad, der det fans en stor gästgifvaregård, inträffade jag ett par söndagseftermiddagar. Dess nedre sal med förstugan, hvilka rum voro nästan så stora som Kammarens samlingsrum, voro så uppfyllda af supande och skrälande menniskor, att man icke kunde komma in der, hvarjemte alla rummen i öfra våningen voro upptagna af personer, som drucko punsch och toddy. Der hade Konungens Befallningshafvande och kommunalstyrelserna icke brytt sig om att begagna sin makt att förbjuda försäljningen af spirituösa drycker på söndag; och hvarjehanda skäl torde, efter hvad här försports, kunna anföras för att icke heller hädanefter använda sådana åtgärder, som författningarne anvisa.

Under diskussionen har uppmärksamheten icke fästats på två omständigheter, som tala för att försäljning af spirituösa drycker å helgdagar och lördagskvällar borde vara förbjuden. Det är emellertid allmänt bekant, att arbetarnes aflöning vanligen utlemnas på lördagen. Den omständighet att följande dagen är ledig fördubblar för honom faran. Då söndagen är ledig, och krogarne öppna, förledes han af sysslolöshet och af mindre goda sällskap att der använda sin utbekomna arbetsförtjenst. Man kan sålunda säga, att det är lagstiftningen sjelf som inbjuder till det elände superiet medför. Omöjlighet att hämma det onda förefinnes lika litet här som i andra fall, blott viljan är god.

Min erfarenhet är, att icke allenast en mängd personer genom superiet på krogarne inledas i brott, utan att största flertalet af grofva och invecklade brott hafva om man följer tråden nedåt — sin orsak deruti, att personer, som icke i och för sig sjelfve varit brottsliga, hafva genom tillfället att på lediga stunder komma tillsammans med mera förderfvade personer, genom sällskapande på krogar eller genom fylleri, småningom dragits in i brott utan att tänka på följderna. Att personer, som sex dagar äro bundna vid arbetet, på hvilodagen söka förströelse och sällskap, må icke fördömas; men sedan de gått ut på äfventyr och af de öppna krogarne lockats smaka på hvad der erbjudes, falla de lätt i frestelser, som utställas af de mera lätt sinniga eller i brott förfarna. Jag har kommit till den öfvertygelsen, att på sådant sätt skapas den största delen egentliga brottslingar, till hvilka jag ej vill hänföra dem, som af obetänksamhet begå en lagstridig handling. De förra blifva alltmer invigda i brottet och fortsätta på den en gång beträdda banan. Detta kommer till stor del från superiet och skulle icke i samma grad ega rum, om icke tillfälle stode öppet att på krogen tillbringa den lediga dagen. Lagstiftande makten, som har låtit detta förhållande fortvara år efter år, bär till icke ringa grad skulden för det förderf och elände, som i det omåttliga superiet har sin orsak. Jag yrkar återremiss till Utskottet.

Herr Frisk: Jag vill endast nämna, att de kommuner, om

hvilka jag har mig bekant att de förbjudit utskänkning af spirituösa drycker om söndagarne, äro Söderhamn och Hudiksvall. Jag anhåller om bifall till Herr Ribbings förslag.

Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

Herr von Koch: Jag ber endast att få säga några ord med anledning af den talares yttrande, som ensam här uppträdt till försvar för Utskottet, nemligen Friherre Hamilton. Han tillfamnagaf att Utskottet mycket noga läst sina motioner, men han citerade verkligen motionerna så, som om han icke läst dem synnerligen noga. Han påstod nemligen, att motionerna afsåge att *stänga* krogarne, så att man icke kunde få mat der om helgdagarne, men något sådant har icke blifvit yrkadt, utan blott att *utskänkingen* då skulle upphöra. För öfrigt yttrade han att det skulle vara en vanära inför utländingar, om krogarne vore stängda på *söndagarne*. För att man emellertid må få en liten tröstegrund i detta hänseende vill jag läsa upp en § af en lag, som existerar sedan 1865 i Finland: "Då *helgedag* inträffar, å hvilken allmän gudstjenst hålles, inställes *all* bränvinsförsäljning vid bränneri eller upplag och å *försäljningsställe* från dagen förut kl. 6 om aftonen till samma klockslag på morgonen nästföljande söcknedag." Här af synes, att de här framställda förslag varit gällande lag under 10 års tid i vårt grannland.

Jag vill nu endast tillägga, att jag icke håller på mitt yrkande att det skulle blifva *kyrkostämman*, som skulle höras, ehuru jag har gjort den erfarenheten, att åtminstone i sådana fall som de här irragavarande det är bättre att ordet föres af en prestman än af en sådan person, som vanligen är ordförande i kommunalstämma. I allmänhet tror jag att man af en prestman kan vänta något nit för sabbatens helgd och *emot missbruk* då af starka drycker, hvarför jag på denna grund tror att det af mig föreslagna stadgandet om *kyrkostämmas* hörande icke varit olämpligt. Öfver den tillrättavisning jag fått af Utskottet, att för ett sådant stadgande skulle behövas ändring i kommunallagarna, tror jag icke jag behöfver taga illa vid mig. Konstitutiva lagar behöfva icke ändras derföre att i administrativ väg en föreskrift gifves om ett genom grundlag eller allmän civillag inrättadt embetsverks hörande uti en ekonomisk lagstiftnings- eller lagskipningsfråga. Kongl. Maj:t infordrar till och med Högsta Domstolens utlåtanden i frågor om ekonomiska författningars ändring. Sådana exempel finnas många. Men jag vill icke hålla på mitt förslag i denna detalj, då det icke vunnit understöd, utan hufvudsakligen instämmande i det förslag, som kanske har mesta utsigten att gå igenom, nemligen Herr Ribbings, vill jag förena mig med dem som yrkat återremiss, då jag i allmänhet är rädd för att antaga redaktioner, som göras på stående fot.

Herr Storckenfeldt: Eget nog synas Friherre Hamilton och jag blifva de enda som här söka försvara Utskottets förslag.

Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

Vi stå sålunda i en besynnerlig ställning, men vi få väl försöka stå så länge vi kunna. Emellertid hafva så starka ord uttalats mot Utskottets behandling af ärendet, att det lär finnas föga hopp för oss att kunna i Kammarrens ögon freda Utskottet. Jag tror likväl att detsamma sett saken mera praktiskt än de som i frågan här yttrat sig intill närvarande stund. Jag anser det vara alldeles orimligt att antaga, att den som under sex dagar tillfredsställer sitt begär att suppa brännvin eller punsch eller andra dylika drycker, skall på den sjunde dagen blifva absolut nykter. Jag ser ingen utväg att kunna stänga krogarne under andra tider af helgdagen än då gudstjensterna pågå, enär en icke obetydlig del af stadernas befolkning å krogarne intaga sin mat.

En föregående talare har sagt, att sådant med framgång skett i 2:ne norrlandsstäder och en kronobergare har, med anledning deraf, yttrat att den saken vore redan af en ärad talare från Norrland *bevisad* — nemligen att det går godt för sig att om söndagen vara utan icke allenast brännvin utan äfven mat. För min del anser jag min ärade vän från Norrland vara oss skyldig — just bevisningen. Jag fruktar att krogarnes stängning under söndagen icke skulle verka minskad supning, enär, bland andra utvägar, äfven den ligger nära till hands att, enskildt eller kotterivis, under lördagen inköpa hvad som erfordras att göra söndagen — glad. Vi hafva under diskussionen hört talas om förgyllda och oförgyllda krogar. Med de förgyllda krogarne menas väl de ställen der man dricker punsch, t. ex. i Stockholm: Strömparterren, Hasselbacken, m. fl., men jag vet sannerligen icke huru det skulle gå med dessa ställen eller rättare med dess kunder, om en författning sådan som den här föreslagna komme till stånd. Men kan det gå för sig, så skall ingen vara gladare än vi två, som hafva det tacklösa åliggandet att här försvara utskottsbetänkandet, ty jag kan försäkra, att vi äro bland de allra nyktraste som gå omkring i Stockholm i närvarande stund. En annan talare yttrade väl, att utlemnande af mat icke skulle vara förbjudet, utan blott utskänkning af brännvin. Huruvida ett sådant stadgande skulle medföra något gagn i praktiskt afseende, torde emellertid vara tvifvelaktigt. Jag önskar väl att vi komme till så stor nykterhet som möjligt, men af hvad hittills blifvit under diskussionen yttradt har jag icke funnit anledning att frångå mina åsigter och yrkar därför bifall till Utskottets utlåtande.

Friherre Hamilton: Med anledning af en talares yttrande, att Utskottet icke syntes behjerta de olyckliga följderna af superiet, ber jag att få erinra om, att om vi komma ett par punkter längre fram i detta betänkande, så får man se hvad Utskottet föreslagit att man skulle göra. Efter min uppfattning är det bäst att icke plästra med den ena § efter den andra, utan i stället öfverlemnna till Kongl. Maj:t att taga frågan under pröfning. Jag är öfvertygad att Kongl. Maj:t vid frågans pröfning skall gifva densamma

en mera noggrann och praktisk utredning, än mången talare här kunnat åstadkomma. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

*Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

Herr Berg: Jag vill endast yttra ett par ord för att bemöta hvad Friherre Hamilton yttrat derom, att det skulle vara en vanära, en skam för Sverige, om utländingar komme hit och finge se att krogarne icke vore öppna på söndagen. För min del anser jag det deremot vara en större skam, att utländingen på söndagen skall se en skara rusiga och raglande personer på våra gator. Detta skäl synes mig således icke tala för att krogarne skola hållas öppna jemväl på söndagen, utan böra vi tvärtom, för att upprätthålla vårt anseende i utländingens ögon söka få dem stängda denna dag.

Den fara för kotterisupande som af en annan talare framhållits, såsom en följd af krogarnes stängande, anser jag icke synnerligt stor, då det ju icke kan bestridas, att vi redan nu hafva både s. k. kotteri- och krogsupande; men, äfven om det skulle uppstå kotterisupande i någon högre grad, hvilket jag knappast tror, så har detta aldrig så svåra verkningar, som samvistelsen på krogarne. Lika sant som det gamla ordspråket, att «tillfället gör tjuften», är det, att «tillfället gör drinkaren». Om den unge mannen, som på lördagen får ut sin aflöning, icke har tillfälle att supa på söndagen, så lemnar han måhända på lördagen penningarne åt sin moder eller hustru, men de, som hafva den sorgliga åstundan att tillbringa söndagen på krogen, lemna icke mycket till hustru och barn, dessa få svälta eller tigga sig fram eller hjälpa sig så godt de kunna. Bättre vore det då om krogarne vore stängda på söndagen, ty innan mannen ännu är en alldeles oförfäddlig drinkare, kan han möjligen räddas åt samhället och familjen, om han beröfvas tillfället att förderfva sig.

Hvad angår de af Herr Storckenfeldt med benämningen «förgyllda krogar» betecknade ställen, der, enligt hvad han äfven upplyste, mycket annat än endast «brända mandlar» stode att erhålla, tror jag icke meningen vara att stänga nödiga matställen. Vederbörande kommunalstyrelser skulle ju ock ega rätt medgifva personer tillstånd att tillhandahålla bränvin vid måltiderna. För öfrigt tror jag icke, att Stockholm skulle lida något deraf, att alla de krogar, som icke hålla mat, vore stängda på söndagen. Jag tror icke, att det vore farligt, om t. ex. Blanchs kafé och Ström-parterren icke finge vara öppna på söndagen; vi hade det lika bra ändå. Dessutom finnes ett annat sätt att hjälpa dem, som vilja hafva mat, än att hänvisa dem till krogen, och det är genom att inrätta nykterhetsvärdshus. Det finnas sådana, som äro mycket eftersökta, t. ex. det vid N:o 19 Tyska Brunn här i staden, som blifvit inrättadt just för att icke fresta arbetarne att gå på krogen, och hvilket är så talrikt besökt, att man i dess ursprungliga skick icke på långt när hann servera alla besökande. Må man inrätta sådana nykterhetsvärdshus, och det svepskälet, att de för ma-

Ändringar i
bränvinsför-
fatningarne.
(Forts.)

tens skull måste hålla krogarne öppna på söndagarne skall förfalla.
Jag yrkar fortfarande återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvis följande yrkanden, nemligen: 1:o att den förevarande punkten måtte bifallas; 2:o af Herr *Ribbing*, att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, måtte besluta, att § 28 i bränvinsförsäljningslagen skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»Under sön- och helgdagar etc. (lika med nuvarande 1 mom.) Under gudstjenst etc. (lika med nuvarande 2 mom.) Under sön- och helgdagar, från kl. 6 om aftonen föregående söcknedag, vare all annan utskänkning förbjuden, än på gästgifvaregård vid måltid åt resande, derest icke, på landet, Vår Befallningshafvande, på grund af särskilda omständigheter, undantag meddelat, eller, i stad, kommunalstyrelsen om utskänkings tillåtande fattat beslut, som af Vår Befallningshafvande, efter magistratens hörande, godkännes. Dock får hvarken sådant undantag å landet, eller tillåtelse i stad för hvarje gång utsträckas utöfver 6 månader;»

samt 3:o, att punkten skulle till Utskottet återförvisas.

Härefter framstälde Hr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på afslag derå samt bifall till *Herr Ribbings* förslag, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja, och slutligen proposition på punktens återförvisning, hvilken proposition besvarades med många ja, blande med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Sedan votering äskats, samt Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringspropositionen:

«Den, som vill, att 13:de punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4 skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 60.

Nej — 28.

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

Punkten 14.

Bifölls.

Punkten 15.

Herr von Stockenström: Den fråga, som nu kommit under öfverläggning, har år efter år varit föremål för Riksdagens pröfning. År 1870 framlade Bevillnings-Utskottet för Riksdagen ett förslag, hvori hemställes att tillverknings- och försäljningsavgifterna skulle sammanslås till en. Detta förslag blef icke af Riksdagen antaget. Året derpå framstälde Utskottet ånyo samma förslag, men med den förändring i formen, att Utskottet hemstälde det Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om framläggande af en lagstiftning i den förut föreslagna riktningen. Icke heller denna gång blef förslaget bifallet. Vid derefter följande riksdagar väcktes enskilda motioner i nämnda syftning. Utskottet afstyrkte dessa motioner vid alla riksdagarne, äfven vid den sist förflutna, ehuru då var vid Utskottets betänkande fogad en väl utarbetad och genomförd reservation af den man, som genom sin ställning och verksamhet kunde anses vara bäst i tillfälle att bedöma en sådan fråga. Riksdagen ville dock icke besluta såsom Utskottet föreslagit. Nu ser man att Utskottet återvändt till den gamla öfvertygelsen och ånyo framlagt de förslag Utskottet sedan så lång tid öfvergifvit. Under den tid, jag hade äran vara ledamot af Bevillnings-Utskottet, kunde jag aldrig sluta mig till den mening, som nu finnes af Utskottet uttalad.

Jag besvärar icke Kammaren ofta med mina yttranden, men i denna sak, som jag anser vara af den högsta vikt, har jag ansett mig icke kunna vara stillatigande, utan funnit mig böra gifva till känna, att jag står kvar på samma grund som förut. Om jag icke misstager mig, väcktes första tanken på dessa skatters sammansläende deraf, att Finland år 1865 antog en så beskaffad lagstiftning, af hvilken, såsom man framhållit, ganska lysande resultat visat sig. Det har likväl sedermera blifvit utredt och ådagalagdt, att det visserligen icke varit denna lagstiftning ensam, som åstadkommit, att man i Finland har mindre skäl än hos oss att klaga öfver rusdryckers missbrukande, utan att jemväl andra orsaker i lika hög grad dertill medverkat. Det är nemligen händelsen, att i Finland rättigheten att tillverka

*Andringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

bränvin icke är oinskränkt, utan endast en viss kvantitet eller 4,300,000 kannor tillåten. Vidare är det aldeles förbjudet att der införa något bränvin, och slutligen gifvas äfven stora inskränkingar i afseende å försäljningsställets antal, i det nemligen sådana få finnas endast vid gästgifvaregårdar. Vid sådant förhållande hafva, åtminstone efter min uppfattning, de exempel, som man velat hemta från detta vårt naboland, förlorat en stor del af den kraft, man velat tillmäta desamma.

Hvad är det då som man egentligen söker vinna med denna sammanslagning af skatter? Jo, säger man, derigenom skall man bereda en större statsinkomst och genom införande af en lika beskattning utöfva rättvisa mot den del af befolkningen, som nu får betala spritdrycker högre än andra, och särskildt har man framhållit, att man vill lemna åt kommunerna att, utan afseende å ekonomisk vinst, i den allmänna ordningens och sedlighetens intresse sjeftva lagstifta för bränvinsförsäljningen.

Hvad nu först beträffar statsinkomsten, så äro vi för närvarande lyckligtvis i den ställning, att vi icke behöfva på detta sätt öka densamma; och att öka en skatt, utan att hafva behof af en sådan ökning, hör säkerligen icke till några sunda regler. — Man vill söka införa en lika beskattning, för att derigenom hämma en orättvisa. Först och främst tror jag icke, att det blir möjligt hämma denna orättvisa genom att göra bränvinet lika dyrt för alla, ty det är väl med denna handel, som med all annan sådan, att den, som köper i parti, får varan för bättre pris än den, som köper i minut, så att, efter min uppfattning, bränvinet under alla förhållanden blir dyrare, då det skall köpas på minuteringsställen. Och dessutom är i afseende å denna rättvisa att märka, att bränvinslagstiftningen är en undantagslagstiftning, som man ansett sig tvungen att införa, då det funnits vara nödvändigt att för den egentliga drinkaren så mycket som möjligt fördyra bränvinet.

Nu kommer jag till det sist omnämnda skälet för ifrågasvarande sammanslagning, nemligen sträfvandet att söka bereda ordning och sedlighet genom att öfverlemna till kommunerna att efter sitt behag ordna försäljningen af bränvin. Det är egentligen i denna punkt som jag alltid ansett och fortfarande anser en verklig fara kunna ligga. Det är ett antagande, hvars hållbarhet alls icke är bevisad, att det genom ett sådant förfarande skall blifva bättre än det förut varit, och för öfrigt har jag ännu icke i något enda af alla de framlagda förslagen sett nöjaktigt besvarad den frågan, huru detta ordnande af kommunerna skall komma att ske. Man har hört ett förslag, att lemna full frihet vid försäljningen. Hvad skulle väl följden deraf blifva? Otvifvelaktigt ett återgående till den ställning som var rådande, innan vi fingo vår nuvarande bränvinslagstiftning: krogar skulle uppstå öfverallt i landet. Andra hafva föreslagit, att kommunerna skulle ega rätt att, mot särskild afgift till kommunen, antaga försäljare

bränvin. Följden af detta blefve åter, att man motarbetar vad man egentligen nu söker åstadkomma genom en förändring, y genom ett sådant tillvägagående får man ju åter en särskild afgift och har således endast höjt tillverkningsafgiften, under det an bibehållit en särskild försäljningsafgift. Ännu andra hafva, likhet med Bevillnings-Utskottet år 1870, föreslagit, att det skulle ara kommunerna helt och hållet förbjudet att beräkna sig någon lags vinst af sådan försäljning. Men då frågar jag, huru man kall kunna tillse, att ett sådant förbud icke öfverträdes af kommunerna.

Den reservant, hvilken jag förut åberopat, säger i sin reservation, att det finnes många sätt att ordna bränvinsförsäljningen, en blir dock svaret skyldig i fråga om hvilket sätt vore det ämpligaste. En stor svarighet skulle äfven möta i att bereda ersättning åt landsting samt hushållningssällskap och kommuner för de inkomster, de nu åtnjuta af försäljningen. Utskottet äger i sitt betänkande uttryckligen, att det anser en sådan ersättning böra lemmas åtminstone åt landsting och hushållningssällskap, och det vore väl illa, om så icke skulle ske, då man et, att de just på denna inkomst grunda sina många nyttiga inättningar. Att komma från att lemna sådan ersättning åt stäerna blefve väl äfven svårt, då samma förhållande gäller för em, att de dessutom från längre tid tillbaka begagnat och egt ett att uppbära dessa inkomster. Emellertid förefaller det ganska motbjudande, att staten skall ställa sig skattskyldig under ommunen, och det vill man icke gerna gå in på.

Naturligtvis kan jag icke annat än önska, att dryckenskapslasten på allt sätt måtte hämmas, och vore jag i stånd att tro, et ett förslag, utarbetadt i den riktning, Utskottet förordadt, kulle, såsom Utskottet säger, kunna åstadkomma en kraftig moterkan mot rusdryckers missbrukande, skulle jag vara den förste tt låta alla betänkligheter falla, och biträda ett sådant förslag, en jag är icke öfvertygad derom. En lagstiftningsåtgärd är eke ensam mäktig att förekomma och utrota dryckenskapslasten. å tiderna äro sådana, som de nu en längre tid varit, då arbetsörtjensten är så riklig, är det temligen omöjligt att på något sätt unna hindra den, som är begifven på dryckenskap, att för sina enningar förskaffa sig hvad han önskar. Han förskaffar sig det ill hvad pris och på hvad sätt det må vara. Att han icke skyr ör priset, ser man tydligt och klart deraf, att han håller sig icke llenast till bränvin och dermed likartade drycker, utan ryggar eke tillbaka för att, för anskaffande af de allra dyraste viner, nvända betydliga utgifter. Detta är ett förhållande, som är äadt, i synnerhet i de orter, der arbetarne haft stora arbetsför'enster. Den lagstiftning, som vi för närvarande hafva, har utätt från den åsigten att använda egentligen två medel för att ämma dryckenskapslasten. Det ena var att fördyra bränvinet ch det andra att söka hafva så få försäljningsställen som möjligt

*Ändringar i
bränvinsförsäljningsafgifterna.
(Forts.)*

*Andringar i
bränvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

tillgängliga. Nog är det väl säkert, att dessa medel emellertid hafva verkat temligen godt i landet, och om det också är ett annat förhållande för närvarande just till följd af de ökade arbetsförtjensterna, så hafva vi dock förut vid flere tillfällen just här på detta rum hört erkännas, att det blifvit mycket bättre, än det var för många år sedan. Man har också sökt att genom partiela förbättringar göra den nuvarande lagstiftningen ändamålsenligare, än hvad den varit, vi hafva infört den mindre parti-handeln, och i dag är också inom denna Kammare ett steg taget i denna riktning genom bifall till den föregående 11:te punkten detta betänkande. Vi veta att man i England begagnat det en af de medel, som vi här anlitat. De hafva der sökt göra bränvinet så dyrt som möjligt, men lemnat frihet åt sjelfva hand-dermed, hvilket också ledt derhän, att begäret efter rusedrycke tagit öfverhand. Med anledning deraf har man på senare tide i nyssnämnda land lyssnat till, huru lagstiftningen varit beska-fad i Sverige, och varit färdig att med afseende på försäljninge införa nästan enahanda stadganden, som här varit gällande oc-ansetts medföra välgörande verkningar.

Min lifliga öfvertygelse är den, att hvad som kan verka mes-till superilastens hämmande är befordrande af upplysning, arbet-samhet och sedlighet. För framgången deraf böra vi så mycke-möjligt är arbeta, och godt vore det, om också från de bättre-lottade samhällsklassernas sida det komme något efterdöme a-försakelse, hvilket kunde hafva till följd de mindre väl lottade-förbättring i det afseendet.

Jag ber nu att slutligen få tillägga, att om detta försla-verkligen skall af Riksdagen frambäras till Kongl. Maj:t, så önskar jag för min del, att det måtte vara med fullt allvar å Riks-dagens sida, som detta sker, och att man måtte hafva väl betänk-sig, så att, om ett sådant förslag kommer utarbetadt tillbaka frå-regeringen, man också är färdig att acceptera detsamma, om de-hvilar på den grundsats, som man nu från Riksdagens sida vi-uttala. Det är för närvarande en temligen allmän opinion, at-räddningsmedlet skall ligga i denna sammanslagning af skatterna-man tycker kanske att, då man anser sig böra göra något t-hämmande af ett öfverklagadt ondt, detta är ett sätt att gå t-väga, för att komma ifrån saken, och förhoppningen om medlet-öfelbarhet öfvergår till en slags visshet. Men det är icke allti-säkert, att en sådan opinion, som blifvit småningom allt mer oc-mer upparbetad, är den rätta. Det händer, att sådana förestä-ningar, origtigt nog, öfvergå till axiomer, ja, man kan säga t-trosartiklar, och då jag för min del icke hör till de troende, s-tillåter jag mig att yrka afslag på 15:de punkten af Utskottet-förevarande betänkande.

Herr Hammar: Vid en lagstiftning, som har så många svåri-heter att öfvervinna som denna, är det icke att undra på, om olik

meningar göra sig gällande. Vi hafva också år från år sett bevis derpå; och så är förhållandet äfven nu. Bevillnings-Utskottet har fått emottaga åtskilliga motioner äfvensom från Kongl. Maj:t till honom ställda petitioner, hvilka alla hafva sökt att nå ett och samma mål, eller ett hämmande af missbruket af rusdrycker, ehuru på helt och hållet olika vägar, i det att den ene trott sig kunna vinna detta mål genom att lemna den största frihet åt försäljningen, under det en annan anser målet kunna vinnas genom den mest restriktiva lagstiftning. Under sådana förhållanden är det ej att undra på, att, när denna fråga behandlades inom Utskottet, olika meningar äfven der gjort sig gällande. Resultatet har emellertid blifvit det skrivelseförslag, som nu föreligger till Kammarrens godkännande eller förkastande. Ehuru jag icke reserverat mig mot detta betänkande, får jag erkänna, att det icke har tillfredsställt mig, och det af flera skäl, hvilka jag ber att få närmare antyda.

Det står visserligen icke direkt uttaladt här, att man önskar den så kallade sammanslagningen af skatterna, men det är dock tillräckligt antydt för att man kan se, att detta varit meningen. Till en början tillåter jag mig att påpeka det förhållandet, att ordet sammanslagning af skatter är efter min åsigt ett aldeles origtigt använt uttryck, ty en sammanslagning af skatter förutsätter ju åtminstone två redan befintliga skatter. Detta är likväl icke här förhållandet, ty här finnes produktionsskatt och här finnes försäljningsavgift, men försäljningsavgiften drabbar icke allt brännvin, som säljes, utan endast en del deraf. Om således den så kallade sammanslagningen kommer att ega rum, är det icke en sammanslagning af två befintliga skatter, utan ett borttagande af den nuvarande försäljningsavgiften och en förhöjning i produktionsskatten. Hvad är orsaken, att dessa försäljningsavgifter äro så ordnade som för närvarande! Jo, helt enkelt för att på den vägen söka ernå ett hämmande af superiet. Man har nemligen ansett att en försäljning i parti icke befördrar superiet, och därför har man icke pålagt någon särskild afgift på denna försäljning. Man har äfven ansett, att en utminuterung af brännvin i någon grad befördrar superiet och därför pålagt denna försäljning en afgift af 25 öre per kann. Men hvad man ansett mest befördra superiet, är krogarne eller den så kallade utskänknigen, och därför har man sökt hämma detta genom att pålägga denna försäljning en afgift af 40 öre per kann. Vill man nu sammanslå skatterna, så är det, som jag förut sagt, endast ett borttagande af den nuvarande försäljningsavgiften och förhöjning af produktionsskatten, men genom en dylik åtgärd borttager man äfven den hämmande inverkan, som försäljningsavgiften haft på superiet. Jag tror dock, att man måste göra sig noggrant reda för konsekvenserna och följderna af denna sammanslagning. Hvad afser man egentligen dermed? Jo, två saker, att minska superiet och göra allt brännvin lika dyrt »för både husbonden och tjenaren», såsom en af motionärerne uttryckt sig. Jag

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne*
(Forts.)

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningar o. s. v.*

kan icke föreställa mig, att jag genom att sammanslå skatterna skall minska superiet, så vida jag icke på samma gång gör bränvinet dyrare, men det gör jag icke, om jag borttager försäljningsavgiften. Ty om jag äfven vill, såsom i en motion är föreslaget, lägga den allra högsta försäljningsavgift, som nu finnes på utskänkningsningen, eller 40 öre per kanna till den nuvarande tillverkningsavgiften, som är 80 öre per kanna, gör det tillsammans en krona 20 öre per kanna. Bränvinet har, enligt hvad prisen för i år visa, kunnat produceras för några och 50 öre per kanna. Det skulle då kunna säljas för 1 krona 70 öre per kanna, och om jag borttager försäljningsavgiften och lemnar försäljningen fri, skulle det således med fördel kunna säljas till 2 kronor per kanna, då det för närvarande icke på något utskänkningsställe säljes under 3 kronor per kanna. Jag kan således icke finna, att man på den vägen vinner målet att minska superiet. Vore det en sanning, och det är det, åtminstone i någon mån, att man minskar superiet genom att göra bränvinet dyrare, hvarföre icke då öka produktions-skatten och bibehålla försäljningsavgiften? Då måtte jag väl ändå bättre nå målet att göra bränvinet dyrare och derigenom äfven komma till målet att minska superiet. Männe man då efter den så kallade sammanslagningen vill lemna all brännvinsförsäljning fri? Jag är öfvertygad att de fleste skulle draga sig för att tillstyrka något sådant, och derigenom påtaga sig ansvaret att åstadkomma ett till sina verkningar liknande tillstånd som under hushöfvsbränningen. Om jag deremot icke lemnar brännvinsförsäljningen fri genom ett lagstadgande, då måste den väl lemnas till någon eller några, och desse således få ett monopol på försäljningen; och hvad vinner man då? Det är ju samma förhållanden, som för närvarande eger rum. Jag kan således icke finna någon vinst i detta afseende.

Man har så mycket talat om, att det är så ofantligt mycket bränvin, som går obeskattadt af dessa försäljningsavgifter. Ja, det har varit så, men om man vill göra sig noga reda för huru förhållandena nu äro, tror jag mig med officiella uppgifter kunna styrka att så icke nu är förhållandet. Detta ändrade förhållande inträdde med 1873 års Riksdags beslut, då Riksdagen ålade bolagen i städerna att afstå sina så kallade vinstmedel, som hufvudsakligast bestå i det kannetalet bränvin, som dessa bolag sålde utöfver det beskattade kannetalet. Dessa vinstmedel ingå för närvarande till lika fördelning, som försäljningsavgifterna, nemligen med $\frac{1}{3}$ till landstinget, $\frac{1}{3}$ till hushållningssällskapen och $\frac{1}{3}$ till kommunen. Jag skall be att dervid få nämna, att, enligt officiella uppgifter, redovisning för det senaste året, från den 1 Oktober 1874 till den 1 Oktober 1875, icke inkommit från mera än 15 af rikets 24 län. Dessa medel, som nu genom det senast omtalade riksdagsbeslutet går jemte skatten till fördelning, utgöra 1,048,000 kronor. Orsaken, hvarför uppgifter icke inkommit från de andra nio länen, är att bolagen inom sju af dem då ännu innehade sina förra oktrojer,

hvilka dock numera upphört. Men då man med all säkerhet kan antaga, att när deras så kallade vinstmedel äfven komma att gå in till fördelning, de komma att blifva i full proportion med de närvarande, skall det visa sig, att allt, sammanlagdt, kommer att utgöra 1,680,000 kronor, som kommer att jemte den direkta försäljningsafgiften ingå till fördelning. Vill jag nu se efter, huru många kannor bränvin, som för närvarande beskattas efter kanne-talet, gör det, enligt officiella uppgifter, för minuthandel 2,675,000 kannor och för utskänkning 2,670,000 kannor. Dessa båda summor sammanslagna göra 5,345,000 kannor, för hvilka i närvarande stund betalas en direkt beskattning. Men såsom jag nyss nämnde ingår vidare på indirekt beskattningsväg, genom öfverlemnande af först omnämnda medel till lika fördelning som den direkta beskattningen, 1,680,000 kronor, som representera, om man beräknar hälften deraf eller 840,000 kronor motsvarande en beskattning efter 40 öre per kanna = 2,000,000 kannor samt den andra hälften efter 25 öre per kanna 4,800,000 kannor. Således skattas för närvarande genom den direkt ingående skatten för i rundt tal 5,350,000 kannor och indirekt för ett kannetal af 6,900,000 kannor. Således, mine herrar, ingår här för närvarande dels direkt och dels indirekt afgift för en försäljning af mer än 12 miljoner kannor, allt i rundt tal räknadt, och detta är styrkt på officiella uppgifter. Jag tror således, att man mycket missuppfattat förhållandena, sådana de i verkligheten äro, då man säger, att det finnes mycket bränvin, som går obeskattadt. När vi vidare erinra oss, att den närvarande lagstiftningen icke bestämmer någon skatt för bränvin, som säljes till en qvantitet af 15 kannor eller derutöfver, så kan väl antagas, att åtminstone 4,000,000 kannor säljas i och öfver 15-kannevis, och vi hafva då hvad som i medeltal tillverkas.

Vi skola dervid äfven komma ihåg att det ligger i taxeringskomitéernas händer att taxera upp gästgifvaregårdar och andra försäljningsställen, som anses sälja högre kannetal bränvin, än hvartill de äro uppskattade. Nu vill man genom sammanslagningen af skatterna vinna det målet att göra bränvinet lika beskattadt och lika dyrt. Lika beskattadt till staten är bränvinet för närvarande, ehuru icke vid försäljningen, der partiförsäljningen är undantagen. Vill man att äfven den skall gå in i beskattningen, finnes ju icke något hinder deremot utan att man derföre behöfver göra en sammanslagning af skatterna. Jag har redan påpekat, att, om lagstiftningen här skulle träda emellan, skulle den antingen lemna bränvinshandeln alldeles fri eller också lemna den till någon eller några, som skulle få monopol derå. Men nu säger man: få vi blott skatterna sammanslagna, så skola vi lemna till kommunerna sjelfva att inom sig ordna försäljningen. Jag är dock viss om att det i sådant fall skulle erfordras en kontrollerande myndighet, som har ett ganska starkt inseende öfver att icke missbruk sker, och äfven om man vill lemna en kommun mera frihet att bestämma, huru den skall handhafva försäljningen, kan denna kommun icke

*Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts).*

Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

gerna gå någon annan väg, än att antingen lemna försäljningen fri eller också till en eller flere personer, som derå skulle få ett monopol. Det förra kan nog lika litet medgifvas som att staten skulle lagstifta i den riktningen, och det senare är det förhållande vi redan ega.

En af Utskottets ledamöter, som reserverat sig emot sammanläggningen, har dervid tillika yttrat, att, om någon sådan kommer att ega rum, han på intet villkor vill, att någon ersättning skall komma i fråga åt kommunerna för de inkomster, de komma att genom borttagande af försäljningsafgifterna mista. För min del kan jag icke instämma uti hans åsigt i detta fall. För närvarande utgör landstingens andel i brännvinsafgifterna 332,000 kronor. Man säger visserligen, att landstingen hafva beskattningsrätt och att de således kunna taxera ut hvad som behöfves på något annat sätt, men jag tror, att det skulle vara temligen ovälkommet, om de skulle nödgas begagna sig af denna beskattningsrätt. Hushållningssällskapen hafva deremot erhållit större lott, eller 540,000 kronor, och detta till följd deraf, att här finnas tre rika större städer Göteborg, Malmö och Norrköping, som lemna andelar af sina brännvinsmedel till hushållningssällskapen. Då hushållningssällskapen icke ega någon beskattningsrätt, frågar jag, på hvad punkt de skulle komma att stå med afseende på deras verksamhet, om man med ett penndrag skulle frantaga dem deras andel i försäljningsafgiften? Man vill icke heller tillerkänna städerna någon ersättning i händelse de skulle mista sina andelar i försäljningen. Men, mine herrar, vi måste tänka på, att man i allmänhet är ganska rädd att röra vid privilegier. Ja, Riksdagen har visat sig så rädd just i afseende på brännvinslagstiftningen i detta fall, att man icke velat taga från gästgifverierna rättigheten till brännvinsförsäljning. Men städerna hafva också haft sina privilegier i det fallet, och jag ber få erinra derom, att städerna haft och ega ännu på en del ställen burskapsegande borgare, hvilka hafva privilegium på en dylik försäljning, och hvilka privilegier städerna på flera ställen fått med ganska betydliga uppoffringar tillösa sig, hvarpå vi hafva sett ett färskt exempel i Stockholm, som beslutat att med 126,000 kronor inlösa de privilegier, som dessa burskapsegande borgare ega. Jag frågar då, om det icke skulle vara obilligt att med ett penndrag stryka bort den andel, som dessa städer för närvarande uppbara af försäljningsmedlen? Jag för min del önskar lika gerna, som någon annan, att brännvinslagstiftningen må komma på den bästa ståndpunkt som möjligt är. Jag öfverensstämmer afven med Utskottet deri, att det icke har tilltrott sig hvarken förmåga eller krafter att framställa något mera omfattande förslag i den riktningen, utan att detta bör öfverlemnas till regeringen, men i det skrifvelseförslag, som Utskottet framställt, har jag icke kunnat instämma. Skulle deremot ett annat skrifvelseförslag kunna

uppställas, hvori man icke binder regeringen och icke binder sig sjelf med några bestämda, på förhand gifna föreskrifter, skulle jag antagligen biträda ett sådant.

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

Herr von Geijer: Jag anser, lika med Bevillnings-Utskottet, tidpunkten nu vara inne för Riksdagen att vända sig till Kongl. Maj:t med anhållan, att Regeringen ville taga om hand frågan om brännvinslagstiftningen. Men emot antagande af det förslag till underdånig skrifvelse, som Utskottet här framställt, har jag mina betänkligheter, hvilka äro så stora, att jag icke kan biträda detsamma. Likväl tror jag, att skrifvelsen lätt nog kan förändras så, att den får ett lämpligt innehåll. I det afseendet yttrade den siste talaren ock några ord, som uttryckte ungefär samma tanke. Jag får fästa uppmärksamhet på, att i 1:sta momentet af den föreslagna underdåniga skrifvelsen säges, att de nya lagarne skulle hafva till syftemål, bland annat: "en lika beskattning på allt brännvin, som inom landet tillverkas och förbrukas, under hvilken form och benämning denna beskattning ock må komma att utgå."

Det är svårt att fatta dessa strängt accentuerade ord på annat sätt än att brännvinshandeln, så i parti som minut, borde blifva en fri näring. Detta vet jag nu icke är Utskottets mening; under föregående år väckta förslag, som gått ut på att lemna rörelsen fri och sätta en mycket hög afgift på tillverkningen, hafva icke af Utskottet godkänts, och i detta hänseende lär Utskottet, derom är jag säker, ej ändrat åsigt. Tvifvelsutänkt lär det vara Utskottets mening att kommunerna skulle ega ordna brännvinsförsäljningen, dock utan rättighet att därför taga någon accis. Brännvinsförsäljningen blefve sålunda ett monopol i kommunens hand, utan att den derpå finge bereda sig någon den minsta vinst. Detta är en gammal, enligt mitt förmenande olycklig, tanke. Om man håller sig strängt till orden, kan man visserligen säga, att brännvinshandeln på detta sätt ordnad blir obeskattad, fastän monopoliserad, men ett så beskaffadt monopol är för mig åtminstone en obegriplig sak.

Antingen nu brännvinshandeln blifver en fri näring eller ett icke vinstgifvande monopol i kommunens hand borde ju, i båda fallen, den ersättning till kommunen m. fl., hvarom talas i andra momentet af den föreslagna skrifvelsen, icke billigtvis kunna förvägras. Vi finna emellertid af andra momentet, att det skulle blifva fråga om ersättning, endast i *händelse* genom en ny försäljningslags antagande, landsting, hushållningssällskap och kommuner skulle komma att gå miste om de inkomster, hvilka de hittills upphemtat af brännvinsförsäljningsafgifterna. Tänker sig icke här Utskottet den möjligheten, att de nya lagarne kunde blifva så affattade, att kommunen finge upptaga brännvinsförsäljningsaccis, oaktadt Utskottet i 1 mom. uttalat en motsatt mening? Häraf måste jag komma till den slutsats, att tanke-

Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

gången i Utskottets betänkande är något oklar. Jag kan icke förstå, hvad det ligger för vikt på att göra skrifvelsen så lång och omständlig, som Utskottet föreslagit. Här är väl icke fråga om något annat, än att Riksdagen skall frambara sina önskingar till Regeringen, att den må taga saken om hand. Det har ju förut händt, då stora frågor öfverlemnats till Regeringen, att Riksdagen blott anmält behovet af en förändrad lagstiftning i något specielt ämne; och jag återkallar i herrarnes minne, huru som rörande omarbetning af en mycket stor beskattningslag, nemligen vår bevillningsförordning, den skrifvelse, Riksdagen derom aflät till Kongl. Maj:t, innehöll ingenting annat än att, som tid efter annan under riksdagarne anmärkingar blifvit gjorda emot gällande bevillningsgrunder, Kongl. Maj:t måtte låta utarbета en ny bevillningsförordning. Jag tror, att vi äfven nu böra gå en sådan väg och således, i stället för den föreslagna skrifvelsen, yttra oss i mera allmänna ordalag. Med hänseende dertill, anhåller jag att få föreslå, att den skrifvelse, som Riksdagen skulle aflåta, måtte blifva af följande lydelse:

“att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till näst sammanträdande Riksdag afgifva förslag till nya lagar angående tillverkning och försäljning af bränvin m. m., i syfte att åstadkomma ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk.”

Jag tror, att en sådan skrifvelse skulle vara tillfyllestgörande, och jag har vågat framställa detta förslag, äfven af det skäl att, efter hvad jag har mig bekant, det 2:dra mom. af Utskottets skrifvelse icke har utsigt att vinna framgång i Andra Kammaren. Innehåller skrifvelsen icke något annat än det jag föreslagit, tror jag, att de betänkligheter kunna bortfalla, som den sisto talaren framstälde, eller att, när man genom skrifvelsen går in i detaljer af frågan, bör man ej glömma fästas uppmärksamheten på den omständigheten, att för städerna är rättigheten att bestämma i afseende å utskänkingen en privilegii-fråga. Jag har vid flera föregående tillfällen påpekat, att städerna möjligen böra anses hafva ett sådant privilegium, men om skrifvelsen blir så kort, som jag föreslagit, är väl detta en detaljsak, hvilken, liksom öfriga sådana, kommer att af Regeringen tagas i betraktande; hvad som kan göras i och för ordnandet af brännvinslagstiftningen må vi då hafva förhoppning om att det skall komma att ske. Att sammanjemka alla de åsigter, som inom Riksdagen i denna fråga blifvit framställda är en svår sak, och jag vet icke ens, huru Kongl. Maj:t skall kunna komma till rätta dermed; men kan icke Kongl. Maj:t göra det, icke förmår Riksdagen det.

Eriherre af Ugglås: Har man från föregående riksdagar, och äfven innevarande riksdag, hemtat någon erfarenhet i afseende på behandlingen af brännvinsfrågorna, synnerligast den, som rör försäljningslagen, tror jag det är den, att Riksdagen verk-

ligen icke lyckats åstadkomma något väsentligt för vinnande af det mål, som Riksdagen i detta afseende eftersträfvat; och jag finner det vara helt naturligt, ty det vore icke möjligt för ett Bevillnings-Utskott, sammansatt af de bästa krafter, att kunna intränga i en så svår lag, som försäljningslagen, och i det afseendet framlägga ett fullständigt förslag. Det är således icke någon anmärkning emot Bevillnings-Utskottet, då jag vågar påstå, att Utskottet icke kunnat lösa denna fråga. Emellertid synes det mig vara hög tid att något vidtages för att få frågan löst. Vi hafva här i afton hört så mycket talas om de förfärliga följderna af dryckenskapslasten. Vi veta, att från skilda delar af landet blifvit till Regeringen ställda uppmaningar och rop, att något måtte vidtagas till hämmande af missbruket af rusdrycker, och dessa åsikter i landet tror jag erinra derom, att försäljningslagen i synnerhet måste undergå förändring. Jag är derföre Utskottet tacksam, att det i denna punkt föreslagit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t; men jag kan icke följa Utskottet så långt, att jag kan godkänna dess skrifvelse i sin helhet. Utskottet har i denna skrifvelse hemställt, att Kongl. Maj:t måtte utarbета nya lagar angående tillverkning och försäljning af bränvin m. m. i syfte att åstadkomma *dels* ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, *dels* en lika beskattning på allt bränvin. Dessa båda frågor har Utskottet således sammanblandat, och jag skulle, för min del, betvifla att detta kan vara klokt. Åsikterna om lämpligheten att sammanslå de båda afgifterna äro mycket delade. Frågan derom har förevarit vid riksdagen, tror jag, 8 å 9 gånger, och den har ständigt blifvit af Riksdagen ogillad; med ett ord tankarne äro derom delade, och jag måste för min del erkänna, att det icke står för mig klart, hvad som i detta fall är det rätta. Jag kan icke se, att genom sammanslagningen af de båda afgifterna sjelfva missbruket af rusdrycker skall i någon mån kunna förekommas. Deremot vill jag medgifva, att det ligger en rättvisa i den tanken, att allt bränvin skall blifva, så att säga, lika dyrt, så att icke den som köper en större quantitet bränvin blir fri från utskänkningsavgift, under det den, som köper en mindre quantitet, skall betala den. Det ligger en orättvisa deri, att bränvin kan vara olika beskattadt; men någon inverkan till hämmande af sjelfva missbruket af rusdrycker kan jag icke finna genom sammanslagningen skulle ega rum, och detta är ju sjelfva syftmålet i denna stund för våra önsknigar, derest det ligger inom lagstiftningens område. Jag önskade för min del, att Kongl. Maj:t ville taga denna fråga om hand, och genom särskilda sakkunniga personer noga låta öfverse båda författningarne angående tillverkning och försäljning af bränvin, i det syfte att söka förekomma missbruk af rusgifvande drycker, och att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen derom framlägga förslag. Jag tror, att det är den enda praktiska vägen, i fall man vill komma till något resultat. På grund häraf

Ändringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.
(Forts.)

anser jag mig böra i hufvudsaken instämma med den siste talar-
ren och hemställa, att Kammaren behagade, i stället för den af
Utskottet föreslagna skrifvelsen, antaga en skrifvelse af följande
lydelse:

«att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta öfver-
se nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning
af brännvin, i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkom-
mas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk samt
derefter i detta ämne till Riksdagen afgifva förslag.»

Jag tror, att om man stannar vid en sådan skrifvelse, man
har lemnat frågan i den enda hand, som är mäktig att åstad-
komma en fullständig lösning af densamma.

Herr de Maré, Gustaf: Villigt erkänner jag, att det förslag,
som Bevillnings-Utskottet i denna punkt framlagt, går i en rigt-
ning, som jag tror vara den enda rätta, om det mål, hvartill Ut-
skottet säger sig sträfva, skall kunna ernås, eller att åstadkomma
ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk; men då jag
erkänner detta, är jag icke nog lycklig att äfven kunna erkänna,
att Utskottet har funnit den rätta vägen, för att nå detta mål.
Jag hyser den öfvertygelsen, att om en skrifvelse i denna rigt-
ning skulle till Kongl. Maj:t aflätas med den begäran, som Ut-
skottet gjort, att Kongl. Maj:t skulle till nästa Riksdag framlägga
förslag till nya lagar i detta afseende, skulle en sådan skrifvelse
ofelbart medföra under det kommande året en öfverproduktion af
brännvin, likasom en oerhörd import af brännvin, för att efter den
tid, då ett sådant förslag möjligen skulle blifva lag, medföra ett
premium af minst 40 öre per kanna för den, som hade tillverkat
eller importerat brännvin. Jag behöfver icke antyda, hvilka mindre
gynsamma följder en öfverdrifven tillverkning och en oerhörd
import af brännvin i mer än ett afseende skulle medföra. Min
öfvertygelse är derföre, att om en sammanslagning af tillverknings-
och försäljningsavgifterna skall ega rum — och jag tror att en
sådan skall komma att ske — måste ett förslag derom komma
från Kongl. Maj:t, utan att det är på förhand känt, att ett sådant
förslag är att vänta. Det bör slå ned som en bomb, och det bör
träda i kraft några få dagar efter dess antagande, eller så snart
beslutet derom hunnit publiceras. Det anser jag vara ett oeffter-
giffigt villkor för att öfvergången från det nuvarande systemet
skall kunna ske till det riktiga förslaget om sammanslagning af
båda avgifterna. Till följd häraf borde jag naturligen yrka afslag
på Utskottets förslag, hvilket jag anser vara behäftadt med detta
verkliga grundfel; men då af den siste talaren blifvit framlagd
ett förslag, som lemnar fullt fria händer för Kongl. Maj:t att,
när han finner lämpligt, framkomma med ett förslag, som går i
denna rigtning, vill jag sluta mig till detsamma, likväl under
bestämdt uttalande af den mening, att, oaktadt derom icke finnes
något i berörda förslag uttryckt, landsting. hushållningssällskap

och städer må få en ersättning för hvad de förlora genom denna sammanslagning, då de icke vidare komma i åtnjutande af de andelar af försäljningsafgiften, som de hittills haft. Det har af en föregående talare blifvit omnämndt. hvilket behof af denna inkomst landstigen och hushållningssällskapen hafva, för att kunna verka i den syftning, de hittills gjort och böra göra; men jag tillåter mig påstå, att det är ännu viktigare att tillse, att städerna, hvilka under de sista åren, otvifvelaktigt under beräkning af fortvaron af dessa inkomster, iklädt sig stora utgifter för anläggning af jernvägar, hamnar o. s. v., icke måtte beröfvas denna basis, hvarpå de ansett sig kunna bygga. Detta finnes icke i Friherre af Ugglas' förslag uttryckt; men då derigenom lemnas fullt fria händer för Kongl. Maj:t, så, och med fullt förtroende att Kongl. Maj:t icke framkommer med ett förslag, som skulle beröfva dessa tre kategorier den inkomst, som de haft af försäljningsmedlen, kan jag sluta mig till detta förslag, och jag gör det derföre, att jag, om ett förslag skulle framkomma, som icke tillgodoser deras anspråk på ersättning, också bibehåller för Riksdagen fria händer att förkasta ett sådant förslag.

Under sådana förhållanden vill jag således icke yrka afslag, som jag hade tänkt, utan förena mig i det förslag, som Friherre af Ugglas framställt.

Herr Widén: I likhet med den föregående talaren anser jag också af nöden, att den fråga, som här är före, blir öfverlemnad i Kongl. Maj:ts händer, om någon framgång för densamma skall kunna beredas. Här har ju vid riksdagen visat sig, att Bevillnings-Utskottet icke varit mäktigt att lösa denna fråga. Jag önskar, att en sådan skrifvelse, som Utskottet föreslagit, måtte till Kongl. Maj:t aflätas, desto hellre som jag ser, att den helt och hållet går i den rigtning, som jag redan vid ett föregående tillfälle tillåtit mig antyda, att man borde inslå på. Jag har icke kunnat förstå annat, än att vår hittills gällande lagstiftning har det grundfel, att den uppmuntrar lönkrögeriet, derigenom att det finnes en särskild skatt på tillverkningen och en särskild skatt på försäljningen af bränvin. Det är nemligen dermed ett premium beredt för lönkrögerne; och vi veta alla hvilket elände som uppstått af lönkrogarnes florerande i vårt land. Det andra felet, som enligt min åsigt finnes i lagstiftningen, är, att en viss andel af försäljningsvinsten är anslagen till kommuner, landsting och hushållningssällskap. Man må säga, att dessa korporationer använda dessa medel hur nyttigt som helst; men säkert är, att denna andel af vinsten icke så litet förlamar dessa korporationer i det sträfvande, som de annars skulle visa, för hämmande af dryckenskapen. Jag ser, att Utskottets skrifvelseförslag innefattar en anordning, som lösgör dessa korporationer från oförmålda förlamande band, då det begär att staten, som hädanefter skulle uppbära bränvinsskatten i sin helhet, ville medgifva en

*Äntringar i
bränvinsför-
fattningarne.
(Forts.)*

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

viss bestämd ersättning, oberoende af hvad som på den ena eller andra orten blefve försäldt af ifrågavarande spritvaror. Och vidare tror jag att det derjemte går i den rigtning att i någon mån minska andelar för dessa korporationer i denna vinst. Jag förstår, att det icke skulle vara lämpligt, att dessa korporationer skulle mista denna vinst på en gång, helst de ställt sin ekonomi med beräkning på denna inkomst och derfore skulle komma i förlägenhet, om den allt för hastigt borttoges. Jag billigar derfore Utskottets förslag, att Kongl. Maj:t skulle taga i öfvervägande »till hvilken omfattning och på hvad sätt ersättning härfor lämpligen må kunna beredas»; men jag hoppas, att denna ersättning icke må blifva alltför stor, och att man dermed har tagit ett steg för att slutligen få dessa premier för främjandet af brännvinsflodens ohejdade lopp helt och hållet afskaffade. Komme detta att blifva förhållandet, så skulle dessa korporationer helt visst blifva vaksammare vid kontrollen af försäljningen af brännvin och mer än nu motverka missbruket af rusgifvande drycker. Såsom ett exempel på att icke tillräcklig energi hittills utvecklats af kommunerna i detta afseende, vill jag återropa den omständighet, som här blifvit vidrörd för en stund sedan, nemligen att, då det varit tillåtet för kommunerna att förbjuda utskänkning af brännvin under sönd- och helgdagar, sådant likväl icke skett utom på några få ställen. Hade de varit alldeles obestuckna af vinsten, skulle helt säkert de flesta kommuner begagnat sig af denna rätt. Många andra omständigheter skulle kunna framdragas såsom bevis på samma lamhet och bristande energi från kommunernas sida att gå lagstiftningen till handa och motverka missbruket vid försäljningen af brännvin. En brist torde dock måhända kunna anmärkas i Utskottets förslag i det hänseende, att ingenting blifvit nämnt derom, huruvida försäljningen i öfrigt skulle blifva helt och hållet fri såsom hvarje annan handelsvara. Jag tillåter mig derfore anmärka att min mening är, att detta icke borde ske, utan att, om vi nu skulle få en lagstiftning, fotad på de grunder, som i Utskottets skrifvelse äro antydda, kommunerna likväl skulle böra få behålla den hittills utöfvade kontrollen öfver de personer, som skulle få utöfva denna försäljning. Jag kan särskildt icke undgå att nämna, att jag föredrager Utskottets skrifvelseförslag framför Friherre af Ugglas' förslag, ty, ehuru detta visserligen går i samma rigtning som Utskottets, förbigår det likväl all antydan om sättet att komma fram till det önskade målet; och jag får derfore yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Storckenfeldt: Det var en prekär ställning för mig att söka skydda Utskottets majoritets åsigt, så länge jag hade en reservant emot mig, men värre blef det, när jag fick Utskottet sjelf emot mig; nemligen den talare som uppträdde emot betänkandet utan att vara antecknad som reservant. Jag tror, att, efter de yttranden, som här i Kammaran förekommit, Utskottet sjelf icke

skulle hafva något emot, att jag, å dess vägnar, uttalar mig för det af Friherre af Ugglas framställda förslag. Det har inom Utskottet varit stora betänkligheter emot det förslag, som blifvit af Utskottet uppgjort. Majoriteten beslöt sig dock för detsamma, men, såsom sagdt, torde det icke anses illa, att jag förklarar mig för min del öfvergå till Friherre af Ugglas' förslag.

*Ändringar i
bränningsför-
fattningarne.*
(Forts.)

Herr von Koch: I detta ämne har jag så ofta och länge tröttat Kammaren, att jag nu endast vill åberopa hvad jag förut i frågan yttrat; och tror jag, att det är säkrast och bäst, för att komma till något resultat, att förena sig om Friherre af Ugglas' förslag, som gifver rum för Kongl. Maj:t och de sakkunnige personer han kan utse att granska, bland annat, hvad som i ämnet förekommit under Riksdagens många och långa förhandlingar de sista 7 åren. Jag vidhåller mina förra åsikter i denna del, men medgifver att Friherre Ugglas' förslag har den förtjensten, att det inrymmer mycket, hvarföre jag instämmer med honom.

Herr von Geijer: Jag ber att få frånträda det särskilda förslag till underdånig skrifvelse, jag framställt, och i stället förena mig i Friherre af Ugglas' förslag.

Herr Ola Persson: Efter de beslut som blifvit fattade i föregående punkter för att försvåra försäljningen af rusgifvandedrycker, anser jag, att detta måhända kan i närvarande stund vara tillräckligt, och att det väl kunde vara skäl att något pröfva verkningarne häraf, innan man går vidare. Jag skulle således för min del önska, att det förevarande förslaget måtte afslås, och att Riksdagen ville låta bero vid öfriga, nu vidtagna åtgärder. Jag förmodar, att dessa, i förening med den nuvarande lagstiftningen i detta hänseende, kunna anses tillräckligt stränga, och man bör för öfrigt icke förbise, att, såsom redan erinrats, här dock är fråga om en näring, från hvilken staten räknar en af sina reelaste inkomster. För min del yttrar jag mig icke till förmån för utskänkingsrörelsen; jag önskar tvärtom, att den må underkastas alla de inskränkningar, fosterlandets väl kräfver. Men man bör icke misshandla denna industrigren eller ställa den i en sämre ställning än alla andra, och äfven detta utgör för mig ett skäl att nu anhålla om afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Hammar: Då jag förra gången hade ordet, tog jag mig friheten att yrka afslag, men det var på det af Utskottet framställda skrifvelseförslaget, och jag yttrade på samma gång, att, om något annat förslag gjordes, som mera öfverensstämde med mina åsikter, skulle jag ingenting hafva emot att deri instämma. Sedan nu ett sådant förslag blifvit af Friherre af Ugglas framställt, får jag, med vidhållande af mitt förra yrkande om af-

*Ändringar i
brännvinsför-
fattningarne.*
(Forts.)

slag å Utskottets hemställan, för min del instämma i Friherre af Ugglas förslag till skrifvelse i förevarande ämne.

Friherre Hamilton: Med anledning af hvad några personer här yttrat, anhåller jag endast att få säga, att det alldeles icke kunnat falla Utskottet in att hysa några sådana åsigter, som att brännvinsförsäljningen borde lemnas fri, äfven om sammanslagning af afgifterna skulle komma i fråga. För öfrigt har jag icke något emot att afstå från mitt yrkande om bifall till Utskottets hemställan och förena mig om det af Friherre af Ugglas framställda förslaget.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen 1:o att punkten måtte bifallas; 2:o af Friherre af Ugglas, att Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen skulle i underdåning skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta öfverso nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af brännvin, i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, samt derefter i detta ämne till Riksdagen afgifva förslag; samt 3:o att punkten måtte afslås.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på antagande af Friherre af Ugglas' förslag, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej, och slutligen proposition på afslag å punkten, hvilken proposition besvarades med många nej jemte åtskilliga ja; hvaruppå, och efter det proposition på antagande af Friherre af Ugglas' förslag förnyats samt med många ja och åtskilliga nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

16:de, 17:de och 18:de punkterna.

Biföllos.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, huruvida Kammaren behagade besluta, att å föredragningslistan för nästa sammanträde målen skulle uppföras i följande ordning: Stats-Utskottets utlåtanden N:is 56, 58 och 59; Lag-Utskottets utlåtande N:o 32; samt Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 och 15.

Svarades ja.

Kammaren åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem.

O. Brakel.